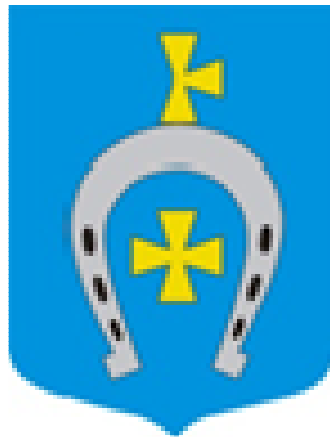

Załącznik do uchwały Nr XX.0007.151.2016

Rady Gminy w Siennicy

z dnia 3 listopada 2016 r.

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Siennica
na lata 2016-2021

SPIS TREŚCI

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	4
1. STRUKTURA STRATEGII.....	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII.....	6
3. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEJ STRATEGII.....	15
II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA.....	17
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY SIENNICA.....	17
2. DEMOGRAFIA	18
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	19
4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.....	21
5. GOSPODARKA.....	21
6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	22
7. EDUKACJA I KULTURA	23
8. OCHRONA ZDROWIA.....	27
9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA.....	28
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	31
11. POMOC SPOŁECZNA	32
12. SEKTOR POZARZĄDOWY	43
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....	45
14. BEZROBOCIE.....	48
15. BEZDOMNOŚĆ.....	50
16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	51
17. PROBLEMY RÓWNOŚCI PŁCI.....	53
18. SYTUACJA DZIECKA	58
19. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH	64
20. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	66
21. ANALIZA SWOT	69
22. PODSUMOWANIE	78
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	84
1. MISJA.....	84
2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	85
3. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI	98
4. PROGNOZA ZMIAN	99
5. RAMY FINANSOWE.....	101
6. PROGRAMY I PROJEKTY.....	102
IV. UWAGI KOŃCOWE	105

WSTĘP

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siennica został przygotowany na lata 2016-2021. W swoich założeniach programowych odnosi się do innych dokumentów z zakresu polityki społecznej funkcjonujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia pozwala przede wszystkim na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele i działania, których wdrożenie powinno przyczynić się do złagodzenia lub rozwiązania wielu problemów społecznych, zdiagnozowanych w gminie w trakcie tworzenia dokumentu. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, Policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, Kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono badania ankietowe. Do analizy wykorzystano 47 wypełnionych anonimowo ankiet, w których do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie odnieśli się losowo wybrani mieszkańcy oraz osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. radni, pracownicy Urzędu Gminy, członkowie komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawiciele placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, kościoła). W kolejnych 48 anonimowych ankietach respondenci odpowiadali na pytania dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć. Z kolei analizie sytuacji dziecka w gminie w środowisku szkolnym i rodzinnym służyły 4 ankiety wypełnione przez pedagogów z funkcjonujących na terenie gminy placówek oświatowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu. Obejmuje również ocenę stopnia wdrożenia poprzednio realizowanej strategii.

Część analityczno-diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

- Demografia;
- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Gospodarka;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Edukacja i kultura;
- Ochrona zdrowia;
- Sport, rekreacja i turystyka;
- Bezpieczeństwo publiczne;

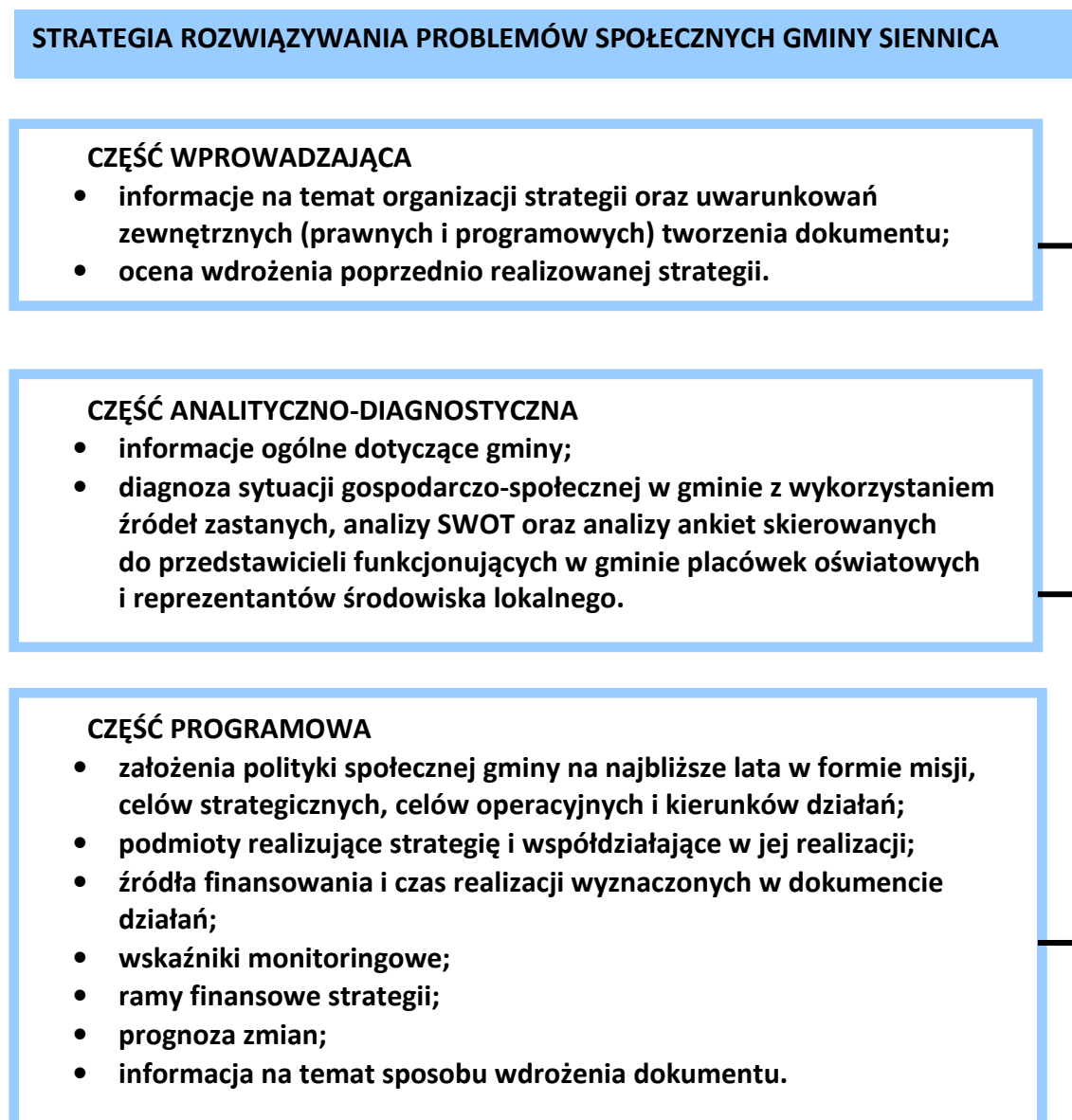
- Pomoc społeczna;
- Sektor pozarządowy;
- Bezrobocie;
- Bezdomność;
- Uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- Równość płci,
- Sytuacja dziecka;
- Sytuacja osób starszych;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii, prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu, a także

prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu został przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siennica.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 930), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 487),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 114 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 169),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 224),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 149 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 966 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 239),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 157),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1059 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2016 r., poz. 162),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%;
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych w omawianym dokumencie przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie

w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020

Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2014-2020 określają priorytety Unii Europejskiej na najbliższe lata, stanowiąc ramy zarówno polityczne, jak i budżetowe (odpowiadając na pytanie, „w jakich obszarach UE powinna inwestować mniej lub więcej w przyszłość”).

Na wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi, które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów inwestycji: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

W dziedzinie wzrostu zatrudnienia i spójności wprowadzono nowy instrument, jakim jest zarządzany centralnie program „Łącząc Europę”, który ma na celu finansowanie priorytetowych przedsięwzięć infrastrukturalnych w dziedzinie energii, transportu oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych, których realizacja leży w interesie całej Unii Europejskiej.

Nowy program „Zdrowie na rzecz wzrostu” będzie ukierunkowany na działania o wyraźnej unijnej wartości dodanej, zgodnie z celami Strategii „Europa 2020”. Głównym celem programu jest współpraca z państwami członkowskimi UE w celu ochrony obywateli przed transgranicznymi zagrożeniami zdrowotnymi, osiągnięcia większej stabilności usług opieki zdrowotnej oraz poprawy stanu zdrowia społeczeństwa, przy jednoczesnym zachęcaniu do innowacji w dziedzinie ochrony zdrowia.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,

- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP (Active Labour Market Policy),
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku.

Program powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. PO WER będzie również wspierać innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary:

- realizację działań skierowanych do młodych, bezrobotnych osób w wieku od 15. do 24. roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy w ramach „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych” i „Gwarancji dla młodzieży”,
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia Strategii „Europa 2020” i krajowych programów reform,
- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- poszukiwanie nietypowych, innowacyjnych, stosowanych w innych krajach metod rozwiązywania problemów społecznych,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze”

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze” jest dokumentem, który stanowi odpowiedź na wyzwania, którym musi sprostać województwo, aby podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Strategia wyznacza cele rozwojowe, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju. Na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie i jego potencjału nakreślono scenariusze rozwoju województwa oraz wyznaczono cele rozwojowe. Za priorytetowy cel strategiczny przyjęto „Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym”.

Oprócz niego w dokumencie sformułowano trzy inne cele strategiczne:

1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
2. Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
3. Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Realizację najistotniejszego z punktu widzenia polityki społecznej celu strategicznego „Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki” uzależniono od wdrożenia poniżej przedstawionych działań.

Kierunek działania 18. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Działania:

- 18.1. Kształcenie zawodowe młodzieży.
- 18.2. Kształcenie ustawiczne i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.
- 18.3. Zwiększenie potencjału dydaktycznego uczelni wyższych oraz naukowo-badawczego regionu.
- 18.4. Budowa społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie tożsamości regionalnej.
- 18.5. Dostosowywanie systemów kształcenia i szkoleń do potrzeb rynku pracy.

Kierunek działania 19. Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej.

Działania:

19.1. Aktywizacja zawodowa osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób wychowujących dzieci, niepełnosprawnych oraz absolwentów i osób w wieku 50+.

19.2. Upowszechnianie opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego.

19.3. Wspieranie rodzin wielodzietnych.

Kierunek działania 20. Rozwój priorytetowych dla regionu dziedzin nauki.

Działania:

20.1. Wspieranie rozwoju edukacji w zakresie nauk matematycznych i przyrodniczych.

20.2. Wspieranie wysokospecjalistycznych kierunków kształcenia, szczególnie w dziedzinach biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych.

Kierunek działania 21. Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej.

21.1. Wspieranie reorientacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa.

21.2. Wspieranie postaw przedsiębiorczych oraz samozatrudnienia.

Kierunek działania 22. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna.

Działania:

22.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i łagodzenie skutków bezrobocia.

22.2. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych, starszych oraz w trudnej sytuacji życiowej.

22.3. Wspomaganie zadań mających na celu włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu.

Kierunek działania 23. Wyrównanie szans edukacyjnych.

Działania:

23.1. Zwiększenie dostępności usług oświatowych na obszarach wiejskich.

23.2. Tworzenie warunków materialnych i organizacyjnych służących wyrównywaniu szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej.

Kierunek działania 24. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Działania:

24.1. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej, w tym o zasięgu regionalnym.

24.2. Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców.

24.3. Profilaktyka i ochrona zdrowia.

24.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006-2016 dla Powiatu Mińskiego

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006-2016 dla Powiatu Mińskiego jest dokumentem, który zawiera założenia ponadgminnej polityki społecznej. Podczas prac nad nim dokonano diagnozy problemów społecznych występujących w powiecie, a następnie sformułowano misję („Powiat miński miejscem zapewniającym wszechstronną pomoc w celu poprawy jakości życia swoich mieszkańców i rozwiązywania istniejących problemów społecznych, dbającym o środowisko naturalne poprzez prowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju oraz stwarzającym warunki dla dalszego rozwoju powiatu i swoich mieszkańców”), a także cel główny polityki społecznej w powiecie („Stwarzanie społeczności lokalnej możliwości pozytywnego rozwiązania trudnych sytuacji życiowych, przy zapewnieniu dialogu społecznego i współpracy wszystkich partnerów z wykorzystaniem wszystkich dostępnych zasobów, możliwości i wiedzy”). W dalszej kolejności wyznaczono obszary, w obrębie których określono poniżej przedstawione cele strategiczne i operacyjne.

Obszar I. Dysfunkcje rodziny.

1. Propagowanie prawidłowego wzorca funkcjonowania rodziny.

- 1.1. Promocja modelu rodziny.
- 1.2. Pomoc rodzinom zagrożonym dysfunkcją.
- 1.3. Prawidłowe spędzanie czasu wolnego, służące wzmocnieniu relacji rodzinnych.

Obszar II. Bezrobocie.

2. Ograniczenie skutków bezrobocia i zapobieganie degradacji społeczno-zawodowych społeczeństwa.

- 2.1. Ograniczenie zjawiska bezrobocia.
- 2.2. Przeciwdziałanie zjawisku dziedzicznego bezrobocia w rodzinach.
- 2.3. Zapobieganie degradacji społeczno-zawodowej – wykluczeniu społecznemu osób długotrwale bezrobotnych.
- 2.4. Tworzenie skutecznych programów aktywizujących dla osób bezrobotnych oraz systemu wsparcia dla nich i członków ich rodzin.

Obszar III. Patologie społeczne.

3. Ograniczenie zjawiska patologii społecznych.

- 3.1. Sprawny system profilaktyki patologii społecznych.
- 3.2. Zintegrowane działania zmierzające w kierunku pomocy osobom dotkniętym problemem patologii społecznych oraz rodzinom tych osób.

Obszar IV. Zapobieganie marginalizacji grup społecznych.

4. Ograniczenie zjawiska marginalizacji grup społecznych.

- 4.1. Sprawny system wsparcia grup społecznych dotkniętych marginalizacją.
- 4.2. Szeroki wachlarz ofert wsparcia osób i rodzin dotkniętych marginalizacją.
- 4.3. Poprawa funkcjonowania osób wychodzących z trudnej sytuacji życiowej.

3. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEJ STRATEGII

Ocena wdrożenia poprzednio realizowanej strategii stanowi ważny punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy Siennica na lata 2016-2021. W jej ramach zostały wskazane największe osiągnięcia w realizacji wyznaczonych kierunków działań (w tym wprowadzone w życie programy i projekty socjalne) oraz przedsięwzięcia, których nie udało się podjąć podczas wdrażania strategii.

Trudności we wdrażaniu strategii

- problemy kadrowe – absencja spowodowana zwolnieniami zdrowotnymi i urlopami macierzyńskimi,
- trudności finansowe – brak środków na realizację wszystkich założeń,
- niewyjaśniona wcześniej sytuacja prawna budynków, które obecnie można już przeznaczyć na potrzeby osób starszych, dzieci i młodzieży.

Osiągnięcia w realizacji strategii

- systematyczne doszkadzanie pracowników ośrodka,
- zatrudnienie w ośrodku psychologa,
- powstanie dwóch przedszkoli prywatnych,
- zintensyfikowanie pracy socjalnej,
- zatrudnienie asystenta rodziny,
- opracowanie programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zapewnienie wsparcia w formie pomocy żywnościowej dla znacznej liczby osób we współpracy z Caritas.

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania strategii:

- nie zatrudniono prawnika,
- nie utworzono Domu Dziennego Pobytu dla Seniora,

- nie przystąpiono do realizacji projektów unijnych przez GOPS,
- nie wdrożono kontraktu socjalnego,
- zbyt mały dostęp do specjalistów dla osób uzależnionych i współuzależnionych.

Przedsięwzięcia, które należałoby podjąć w nowym okresie programowania:

a) spośród zrealizowanych

- dalsze unowocześnianie i aktualizowanie strony internetowej,
- lepsza współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- rozwój bazy oświatowej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej,
- udział w projektach unijnych, pozyskiwanie środków z zewnątrz.

b) spośród niezrealizowanych

- zatrudnienie prawnika,
- wykorzystanie idei wolontariatu na potrzeby realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej,
- zwiększenie liczby pracowników socjalnych,
- rozwój sieci świetlic na terenie gminy,
- tworzenie mieszkań socjalnych,
- podejmowanie działań na rzecz seniorów, utworzenie miejsc spotkań dla nich, utworzenie Domu Seniora.

II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY SIENNICA

Gmina Siennica jest gminą wiejską położoną we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie mińskim. Graniczy ona z gminami: Cegłów i Latowicz – od wschodu, Parysów – od południa, Pilawa i Kołbiel – od zachodu oraz Mińsk Mazowiecki – od północy. Znajduje się w odległości około 50 km na południowy wschód od Warszawy i około 17 km na południe od Mińska Mazowieckiego. Siedzibą gminy jest Siennica.

W skład gminy wchodzi 39 sołectw: Bestwiny, Borówek, Boża Wola, Budy Łękawickie, Chełst, Dąbrowa, Dłużew, Drożdżówka, Dzielnik, Gągolina, Grzebowilk, Julianów – Wojciechówka, Kąty, Kośminy, Krzywica, Kulki – Ptaki, Lasomin, Łękawica, Majdan, Nowa Pogorzel, Nowe Zalesie, Nowodwór, Nowodzielnik, Nowy Starogród, Nowy Zglechów, Pogorzel, Siennica I, Siennica II, Siennica III, Siodło, Starogród, Strugi Krzywickie, Swoboda, Świętochy, Wólka Dłużewska, Zalesie, Zglechów, Żaków, Żakówek.

Gmina zajmuje powierzchnię 110,73 km². Przez południową jej część przepływa rzeka Świder. Jej malownicze plenery, a także sama Siennica na przełomie wieków XIX i XX, stały się tematem kilku obrazów najślawniejszego malarza polskiego modernizmu – Władysława Podkowińskiego.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Siennica pytania pozwalające uzyskać opinie na temat atutów gminy oraz czynników, które ograniczają jej możliwości rozwojowe.

Wypełniający ankietę najczęściej wymieniali korzystne położenie gminy – w pobliżu Warszawy, z którą gmina ma dobre połączenia komunikacyjne, co umożliwia jej mieszkańcom swobodny dojazd do pracy. Zwracano uwagę na dobrą komunikację pomiędzy mieszkańcami a Urzędem Gminy i związane z tym szybkie załatwianie spraw interesantów. Ankietowani podkreślali również dobry poziom edukacji oraz sukcesy i osiągnięcia dzieci i młodzieży z terenu gminy. Wskazywano także na rozwijającą się infrastrukturę oraz walory krajobrazowe i atrakcyjne tereny rekreacyjne w gminie.

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali czynniki ograniczające możliwości rozwojowe gminy. Najczęściej wśród wypowiedzi mieszkańców na ten temat pojawiał się brak środków na realizację inwestycji, niewielka liczba przedsiębiorstw na terenie gminy oraz brak miejsc pracy. Zdaniem wielu respondentów do najpoważniejszych problemów zaliczają się także: zły stan dróg, brak ośrodka kultury oraz niewystarczające

pokrycie gminy siecią wodociągową i kanalizacyjną. Zwracano także uwagę na brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co hamuje rozwój gminy.

2. DEMOGRAFIA

Z końcem 2014 roku gmina Siennica liczyła 7 209 mieszkańców, w tym 3 599 kobiet, które stanowiły 49,92% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła ok. 65 osób na km². Szczegółowe dane na temat ludności gminy, struktury wiekowej i jej zmian w latach 2012-2014 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 1. Ludność gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba mieszkańców ogółem (na koniec roku)	7 153	7 172	7 209
w tym: liczba kobiet	3 566	3 585	3 599

Dane Urzędu Gminy Siennica.

Tabela 2. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1 447	1 456	1 455
liczba osób w wieku produkcyjnym	4 905	4 926	4 966
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	801	790	788
ogółem	7 153	7 172	7 209

Dane Urzędu Gminy Siennica.

W latach 2012-2014 liczba dzieci i młodzieży ulegała nieznacznym wahaniom, zwiększała się natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym z każdym rokiem malała.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak przyrost naturalny (będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów) oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba urodzeń	85	100	93
liczba zgonów	93	89	67
przyrost naturalny	-8	11	26

Dane Urzędu Gminy Siennica.

W analizowanym okresie liczba urodzeń w gminie Siennica nieznacznie się wahała (w 2012 r. wynosiła 85, w 2013 r. wzrosła do 100, aby w 2014 r. zmaleć do 93). Z kolei liczba zgonów z każdym rokiem sukcesywnie malała (w 2012 r. wynosiła 93, w 2013r. wynosiła 89, a w 2014 r. 67). Określany na podstawie przytoczonych danych przyrost naturalny był ujemny w 2012 r., a dodatni w latach 2013 i 2014.

Tabela 4. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
zameldowania spoza gminy	83	79	65
w tym z zagranicy	0	0	0
wymeldowania poza gminę	75	74	56
w tym za granicę	0	0	3
saldo migracji ogółem	8	5	9

Dane Urzędu Gminy Siennica.

W latach 2012-2014 saldo migracji było stale dodatnie (odpowiednio: 8, 5, 9). Migracja ludności do i z gminy odbywała się prawie wyłącznie w ruchu wewnętrznym (jedynie w 2014 r. wymeldowano 3 osoby za granicę).

Jak można zauważyć, struktura demograficzna gminy wydaje się być obecnie korzystna: wzrasta liczba osób w wieku produkcyjnym, maleje liczba osób w wieku poprodukcyjnym, przyrost naturalny wykazuje w ostatnich latach wartości dodatnie. Niemniej, jeśli spojrzymy na dane odnoszące się do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, to należy zauważyć, że ich liczba właściwie utrzymuje się na tym samym poziomie. Jeśli utrzymają się te tendencje, to niebawem zacznie się powiększać liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W tym kontekście należy mieć na względzie, że powiększającej się grupie ludzi starszych trzeba będzie udzielać stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego, co stanowić będzie kolejne wyzwanie dla władz lokalnych i instytucji pomocy społecznej.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Siennica jest zróżnicowany. Sieć wodociągowa zaopatruje w wodę ok. 97% mieszkańców gminy. Dalszych inwestycji w gminie wymaga sieć kanalizacyjna, z której korzysta tylko ok. 24% ludności gminy. Sieć gazowa jest w miejscowości Grzebowilk – podłączenie z terenu gminy Mińsk Mazowiecki.

Gmina posiada jedną oczyszczalnię ścieków. Dane szczegółowe na temat infrastruktury technicznej w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Infrastruktura techniczna w gminie w 2014 roku

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	148,72
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	7 050
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	16,82
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	1 750
gospodarka odpadami	
liczba oczyszczalni ścieków	1
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	1 750
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w km)	3,2
liczba ludności korzystającej z sieci gazowej	brak danych
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie ogółem (w km)	
^{w tym} długość dróg gminnych (w km)	76,761

Dane Urzędu Gminy Siennica.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie w analizowanym okresie zrealizowano w gminie. Inwestycje te, poza sferą techniczną, przeprowadzono w obszarze kultury, sportu i rekreacji. Do najważniejszych inwestycji zrealizowanych w gminie Siennica w latach 2012-2014 należą:

- przebudowa drogi gminnej Starogród – Majdan,
- zakup samochodu osobowego Dacia Sandero Stepway z instalacją LPG,
- zakup motopompy TOHATSU,
- modernizacja budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Siennicy,
- przebudowa i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Siennicy,
- budowa kompleksu sportowego „Moje Boisko – Orlik 2012” w Siennicy,
- wykonanie oświetlenia ulicznego na terenie gminy Siennica,
- rozbudowa wodociągów i kanalizacji w Siennicy,
- poprawa życia mieszkańców wsi Grzebowilk i Dąbrowa poprzez budowę stawów rekreacyjnych oraz utworzenie miejsca spotkań,
- remont chodnika w miejscowości Kąty i Grzebowilk,
- projekt przebudowy drogi gminnej Kąty – Bestwiny oraz Dłużew i Lasomin,
- przebudowa drogi gminnej Nowy Starogród – Majdan,

- budowa miejsc postojowych i chodnika w miejscowości Starogród,
- przebudowa parkingu oraz budowa pochylni dla osób niepełnosprawnych przy SP ZOZ w Siennicy,
- utworzenie miejsca spotkań mieszkańców Pogorzeli i Nowej Pogorzeli.

4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Gmina Siennica posiada dogodne połączenia komunikacyjne do drogi krajowej Warszawa – Terespol, poprzez drogę wojewódzką Mińsk Mazowiecki – Seroczyn oraz do dróg krajowych Warszawa – Lublin i Ostrów Mazowiecka – Góra Kalwaria poprzez drogę powiatową Siennica – Kołbiel. Dobre połączenia komunikacyjne umożliwiają dojazd do pracy i szkół w Siennicy, Mińsku Mazowieckim i Warszawie.

Gmina jest obsługiwana przez komunikację autobusową. Usługi komunikacyjne świadczą RAPIT LATOWICZ – Piotr Radzio oraz PKS MOBILIS Mińsk Mazowiecki. Dobre połączenia komunikacyjne w gminie mają mieszkańcy miejscowości: Siennica, Nowa Pogorzel, Pogorzel, Żaków, Drożdżówka, Żakówek, Zglechów, Nowy Zglechów, Siodło.

Z trudnościami komunikacyjnymi zmagają się natomiast mieszkańcy miejscowości: Grzebowilk, Chełst, Borówek, Dąbrowa, Wojciechówka, Julianów, Strugi Krzywickie, Krzywica, Łękwica, Boża Wola, Swoboda, Budy Łękawickie, Majdan, Dłużew, Starogród, Nowy Starogród, Kulki, Ptaki, Nowodwór, Kośminy, Gałolina, Zalesie, Nowe Zalesie, Lasomin, Bestwiny.

5. GOSPODARKA

Siennica to gmina typowo rolnicza. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy jest wysoki i wynosi 68,5%. W strukturze użytków rolnych przeważają grunty orne, co potwierdzają dane przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

powierzchnia użytków rolnych ogółem		7 573 ha
w tym:	grunty orne	5 278 ha
	sady	38 ha
	łąki i pastwiska	2 257 ha
powierzchnia lasów i gruntów leśnych		1 614 ha

Dane Urzędu Gminy Siennica.

Obszar łąk i pastwisk stanowi ogółem 20,4% powierzchni gminy, sady obejmują 0,3% jej obszaru. Powierzchnia lasów i gruntów leśnych stanowi ogółem 14,6% powierzchni gminy. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat podmiotów gospodarczych w gminie.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba podmiotów w sektorze publicznym	18	18	18
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	354	366	398
liczba podmiotów ogółem	372	384	416

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2012-2014 ogólna liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie sukcesywnie wzrastała (372 w 2012 r., 384 w 2013 r., 416 w 2014 r.). Liczba podmiotów w sektorze publicznym utrzymywała się na stałym poziomie (18), rosła natomiast liczba podmiotów w sektorze prywatnym (354 w 2012 r., 366 w 2013 r., 416 w 2013 r.).

6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

W latach 2012-2014 zasoby mieszkaniowe gminy nie zmieniały się. W każdym analizowanym roku było po 5 mieszkań komunalnych i po 4 mieszkania socjalne. Szczegółowe dane na temat mieszkań komunalnych i socjalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe będące w posiadaniu gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba mieszkań komunalnych	5	5	5
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	20	20	20
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	278,87	278,87	278,87
łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	10	10	9
liczba mieszkań socjalnych	4	4	4
liczba izb w mieszkaniach socjalnych	8	8	8
łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach socjalnych	7	7	7
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (w m)	174,54	174,54	174,54

Dane Urzędu Gminy Siennica.

W analizowanym okresie liczba mieszkań komunalnych utrzymywała się na stałym poziomie. W latach 2012-2014 gmina Siennica dysponowała 5 mieszkaniami komunalnymi, a ich łączna powierzchnia wynosiła 278,87 m². Liczba izb w mieszkaniach również

pozostawała na tym samym poziomie i wynosiła 20, natomiast liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych nieznacznie się zmniejszyła – w latach 2012-2013 wynosiła po 10 osób, a w 2014 roku 9 osób.

Analogicznie przedstawia się sytuacja dotycząca mieszkań socjalnych. Ich liczba w latach 2012-2014 również utrzymywała się na stałym poziomie. Gmina Siennica dysponowała 4 mieszkaniami socjalnymi. Ich łączna powierzchnia wynosiła 174,54 m², a w każdym analizowanym roku mieszkało w nich po 7 osób. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania socjalnego to ok. 43 m².

W latach 2012-2014 gmina wypłacała dodatki mieszkaniowe 3 rodzinom, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie były w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych ulegała wahaniom: 32 w 2012 roku, 28 w 2013 roku i 30 w 2014 roku, natomiast kwoty przeznaczone na ten cel z roku na rok wzrastały (7 699,42 zł w 2012 r., 7 779,30 zł w 2013 r., 8 375,07 zł w 2014 r.).

Tabela 9. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	3	3	3
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	32	28	30
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	7 699,42	7 779,30	8 375,07

Dane Urzędu Gminy Siennica.

7. EDUKACJA I KULTURA

W roku szkolnym 2014/2015 w gminie Siennica funkcjonowały następujące placówki przedszkolne i oświatowe:

1. Gminne Przedszkole, ul. Latowicka 15, 05-332 Siennica;
2. Niepubliczne Przedszkole „Akademia Smyka”, ul. Ogrodowa 2, 05-332 Siennica;
3. Niepubliczne Przedszkole „Chatka Puchatka”, ul. Mińska 32A, 05-332 Siennica;
4. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza, ul. Latowicka 16, 05-332 Siennica;
5. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Edwarda Szymańskiego, ul. Mazowiecka 37, Grzebowilk, 05-332 Siennica;
6. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego, Starogród 9B, 05-332 Siennica;
7. Publiczna Szkoła Podstawowa, Nowa Pogorzelska, ul. Pałacowa 17, 05-332 Siennica;

8. Niepubliczna Szkoła Podstawowa, Nowy Zglechów 28A, 05-332 Siennica;
9. Zespół Szkół im. Zawiszy Czarnego, Żaków 48A, 05-332 Siennica;
10. Zespół Szkół im. Hipolity i Kazimierza Gnoińskich, ul. Mińska 38, 05-332 Siennica.

Dane liczbowe na temat placówek wychowania przedszkolnego i oświatowych funkcjonujących w gminie przedstawia poniższa tabela.

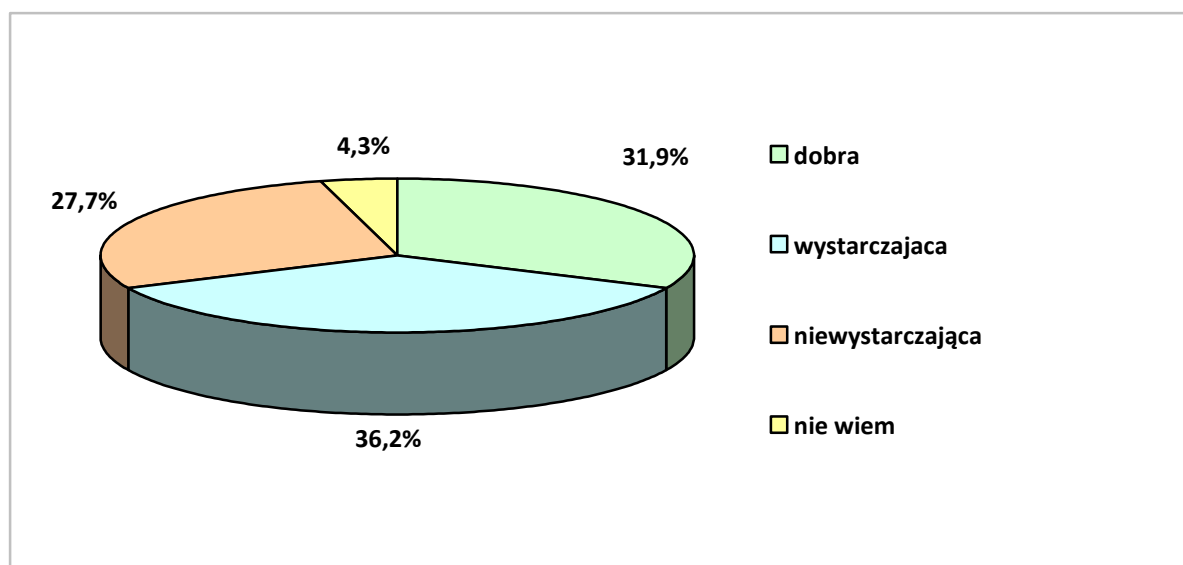
Tabela 10. Placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego w gminie w roku szkolnym 2014/2015

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
placówki wychowania przedszkolnego	8	364	165 (134 w placówkach gminnych, 31 w niepublicznych)
w tym przedszkola	3	217	
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	5	147	
szkoły podstawowe	7	497	
szkoły gimnazjalne	2	217	

Dane Urzędu Gminy Siennica.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Siennica pytania pozwalające uzyskać opinie na temat oferty edukacyjnej szkół, ocenę stanu bazy dydaktycznej i infrastruktury szkół oraz zaspokojenia potrzeb w zakresie opieki przedszkolnej. Poniższe wykresy prezentują rozkład odpowiedzi na kolejne pytania ankiety.

Wykres 1. Jaka jest według Pani/Pana oferta edukacyjna szkół w gminie?

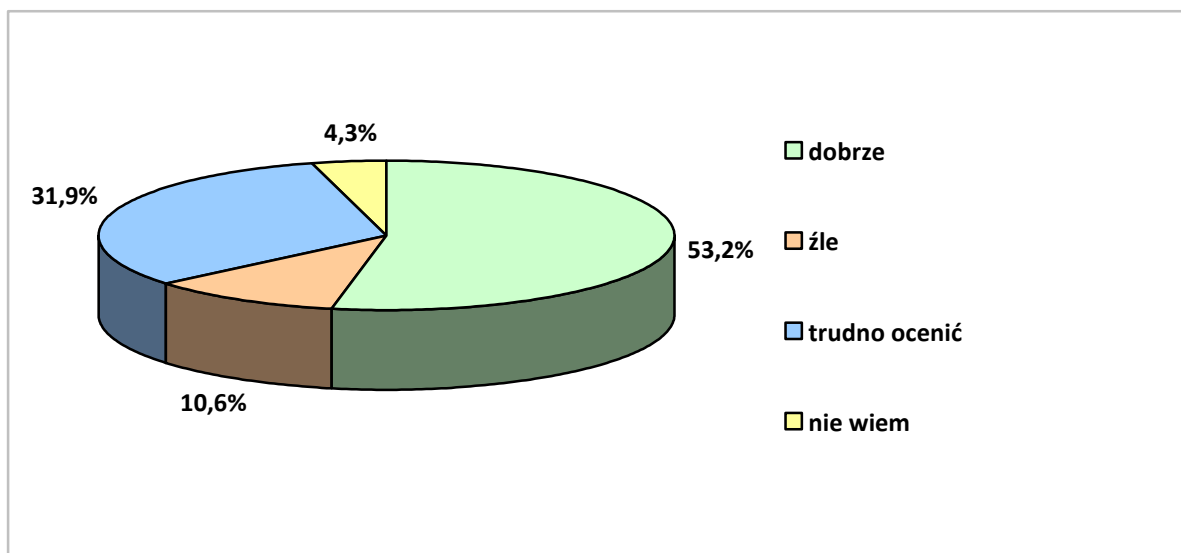

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość respondentów pozytywnie oceniła ofertę edukacyjną szkół w gminie: za wystarczającą uznało ją 36,2% uczestników badania, a za dobrą kolejne 31,9% badanych. Negatywnie oceniło ofertę edukacyjną 27,7% ankietowanych, a 4,3% nie miało w tej sprawie zdania.

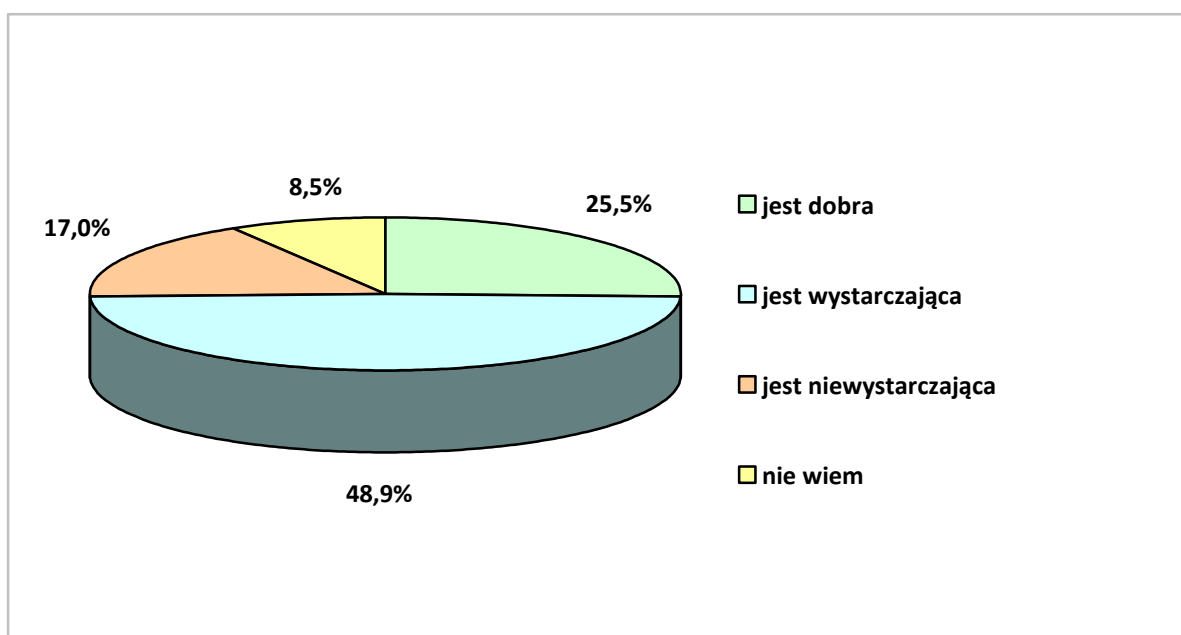
Wykres 2. Jak Pani/Pan ocenia stan bazy dydaktycznej i infrastruktury szkół w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jeżeli chodzi o bazę dydaktyczną i infrastrukturę szkół w gminie, to ponad połowa respondentów (53,2%) oceniła ją dobrze. Negatywną ocenę wystawiło tylko 10,6% ankietowanych. Trudności w ocenie miało 31,9%, a zdania w tej sprawie nie miało 4,3%.

Wykres 3. Czy oferta w zakresie opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość respondentów (48,9%) uznała, że oferta w zakresie opieki przedszkolnej w gminie jest wystarczająca. Za dobrą uznało ją 25,5% badanych. Z kolei za niewystarczającą uznało ją 17%, a zdania nie miało 8,5% ankietowanych.

Uczestniczącym w badaniu ankietowym mieszkańcom zadano również pytanie, jakich placówek oświatowo-wychowawczych brakuje w gminie. W odpowiedzi najczęściej wskazywano: żłobki, przedszkola gminne i świetlice środowiskowe.

Działalność kulturalną w gminie organizuje i prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Siennicy. Ta samorządowa instytucja kultury służy społeczności lokalnej w zakresie udostępniania zbiorów oraz zaspokajania potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalnych. Gromadzi i udostępnia literaturę piękną polską i obcą, literaturę popularnonaukową oraz dokumenty życia społecznego.

W Zespole Szkół im. Hipolity i Kazimierza Gnoińskich w Siennicy funkcjonuje Muzeum Szkolne – Izba Pamiątek Siennickich Szkół.

Dane adresowe funkcjonujących w gminie placówek kultury przedstawia poniższa tabela.

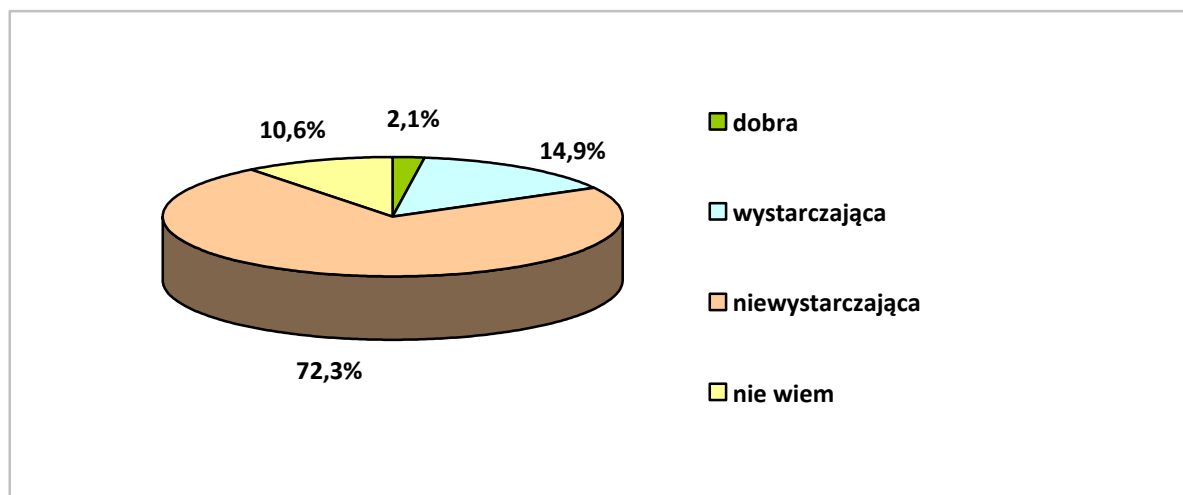
Tabela 11. Placówki kultury w gminie w 2014 roku

nazwa placówki	Adres
Gminna Biblioteka Publiczna w Siennicy	Siennica, ul. Latowicka 9
Muzeum Szkolne – Izba Pamiątek Siennickich Szkół w Zespole Szkół im. Hipolity i Kazimierza Gnoińskich w Siennicy	Siennica, ul. Mińska 38

Dane Urzędu Gminy Siennica.

Mieszkańców gminy uczestniczących w badaniu ankietowym poproszono o ocenę oferty kulturalnej w gminie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana oferta kulturalna w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (72,3%) uznała ofertę kulturalną w gminie za niewystarczającą. Jako dobrą określiło ją zaledwie 2,1% badanych, dla 14,9% jest ona wystarczająca, a zdania w tej sprawie nie miało 10,6% respondentów.

Z kolei w odpowiedzi na otwarte pytanie o placówki kultury, których w gminie brakuje, ankietowani wskazali: Gminny Ośrodek Kultury, kino, kluby dla młodzieży oraz domy kultury w sołectwach.

8. OCHRONA ZDROWIA

W gminie Siennica funkcjonują 2 zakłady opieki zdrowotnej. Nie są prowadzone prywatne praktyki lekarskie. Na terenie gminy funkcjonuje również 1 apteka. Dane szczegółowe na temat zakładów opieki zdrowotnej i aptek przedstawia poniższa tabela.

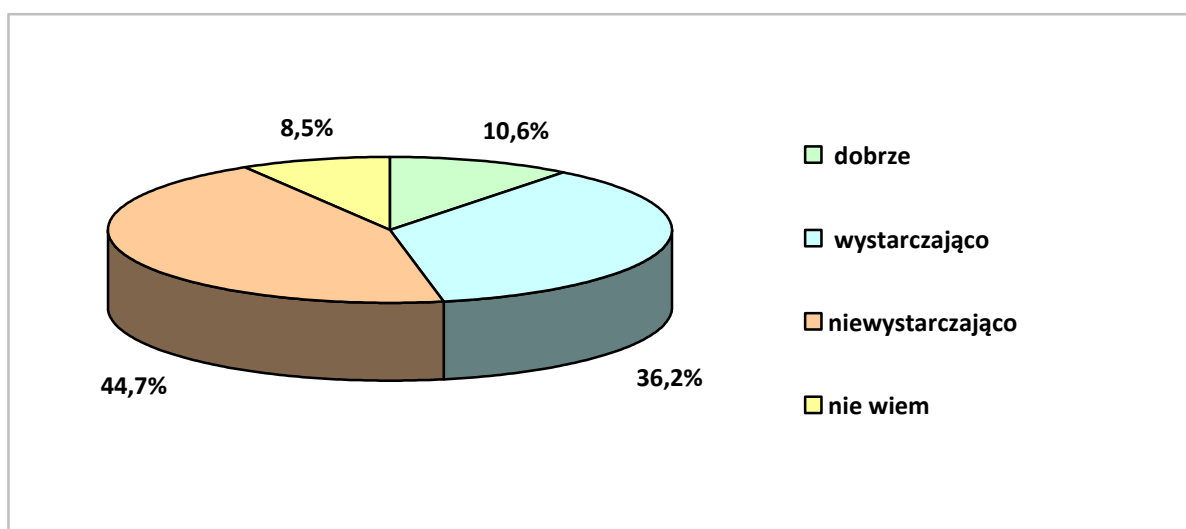
Tabela 12. Przychodnie i apteki w gminie w 2014 r.

lp.	nazwa placówki	adres
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	ul. Akacyjowa 2a, 05-332 Siennica
2.	NZOZ „Kaśmin”	Drożdżówka 5a, 05-332 Siennica
3.	Farm.E.S. Apteka	ul. Mińska 27, 05-332 Siennica

Dane Urzędu Gminy Siennica.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Siennica dwa pytania pozwalające uzyskać opinie na temat dostępu do ochrony zdrowia w gminie oraz o deficyty w tym zakresie. Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o dostęp do placówek ochrony zdrowia w gminie.

Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia funkcjonowanie ochrony zdrowia w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

10,6% respondentów dobrze oceniło funkcjonowanie ochrony zdrowia w gminie, kolejne 36,2% stwierdziło, że jest wystarczające. Jednak aż 44,7% uznało je za niewystarczające, a zdania w tej sprawie nie miało 8,5 % ankietowanych mieszkańców gminy.

Odpowiadając na następne pytanie ankiety: „Jakich lekarzy specjalistów brakuje w gminie?”, uczestnicy badania wymieniali najczęściej: pediatrów, stomatologów, okulistów, laryngologów, ginekologów, ortopedów, kardiologów, dermatologów, neurologów i endokrynologów.

Natomiast w odpowiedzi na pytanie: „Jakie działania należałoby podjąć w gminie dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia?”, wskazywano potrzebę nasilenia profilaktyki zdrowotnej, postulowano zapewnienie dzieciom i młodzieży w placówkach oświatowych opieki lekarskiej (w tym stomatologicznej), prowadzenie bezpłatnych szczepień dzieci i osób starszych, polepszenie dostępności lekarzy specjalistów i badań specjalistycznych dla wszystkich mieszkańców gminy, jak również uruchomienie gabinetu fizjoterapii oraz zwiększenie nakładów finansowych na ochronę zdrowia

9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

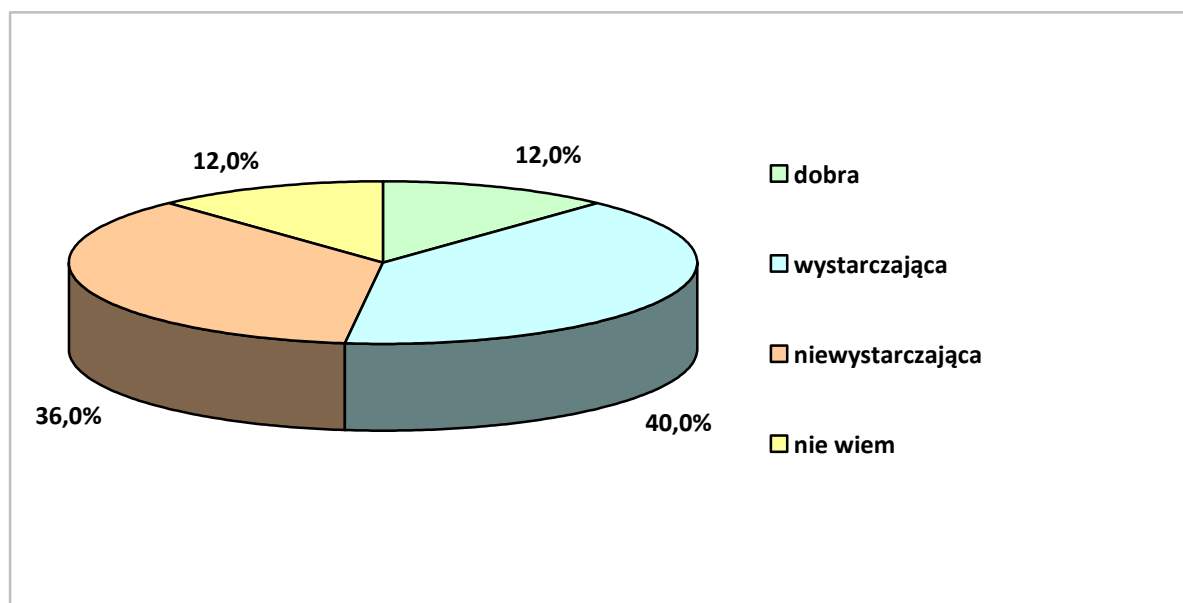
Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Na terenie gminy działają trzy kluby sportowe: GKS Fenix Siennica, PKS Life Siennica oraz UKS Berek Żaków.

Obszary, w których realizowane są działania obejmujące kulturę fizyczną, to wychowanie fizyczne, rekreacja i turystyka, rehabilitacja ruchowa oraz sport. Zaplecze sportowo-rekreacyjne gminy tworzą szkolne sale gimnastyczne i obiekty sportowe takie jak: hala sportowa usytuowana przy Publicznej Szkole Podstawowej im. H. Sienkiewicza, stadion sportowy i zespół boisk Orlik 2012.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym poproszono mieszkańców o ocenę oferty gminy w zakresie sportu i rekreacji. Rozkład uzyskanych odpowiedzi obrazuje poniższy wykres.

Wykres 6. Jaka jest według Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Nieznaczna większość respondentów pozytywnie oceniła ofertę gminy Siennica w zakresie sportu i rekreacji, przy czym 12% uznało ją za dobrą, a 40% za wystarczającą. Z kolei jako niewystarczającą oceniło ją 36% uczestników badania, zaś 12% nie miało zdania.

Mieszkańcom gminy zadano także pytanie o działania lub inwestycje, jakie ich zdaniem należałoby podjąć w celu dostosowania do potrzeb mieszkańców oferty gminy w zakresie sportu i rekreacji. W odpowiedzi ankietowani najczęściej wymieniali: zwiększenie liczby placów zabaw, budowę siłowni zewnętrznych, basenu, nowych ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, boisk sportowych, a także zwiększenie liczby imprez sportowych dostępnych dla wszystkich mieszkańców.

Południowo-wschodnia i zachodnia część gminy to obszary sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji. Przepływa tam rzeka Świder, która płynąc przez teren polodowcowy ze wzgórzami morenowymi, często pokrytymi lasami, tworzy malowniczy krajobraz.

Największe zbiorniki wodne to stawy w Siennicy, Nowodworze i Lasominie, o ogólnej powierzchni 68,5 ha, będące własnością Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Siedlcach. Inne zbiorniki wodne to stawy będące prywatną własnością, położone w Starogrodzie, Borówku, Dzielniku i Ptakach. Są one zasilane przez niewielkie dopływy rzeki Świder, m.in. Sienniczankę i Piaseczną. Latem stawy te są atrakcją dla mieszkańców gminy i ich gości. Pofałdowane tereny, dużo lasów oraz zbiorniki wodne nadają terenom gminy specyficzny mikroklimat, a bliskość Warszawy i dobry dojazd pozwalają na rozwój ich funkcji rekreacyjnej.

W planie zagospodarowania przestrzennego gminy jako tereny rekreacyjne wymienia się miejscowości: Borówek, Dąbrowę, Grzebowilk, Zalesie, Nową Pogorzal, Pogorzal, Julianów, Wojciechówkę, Krzywicę, Drożdżówkę, Dzielnik, Nowodzielnik, Kulki, Wólkę Dłużewską, Starogród, Nowy Starogród, Dłużej i Majdan.

Siennica jest gminą o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz zasobach historyczno-kulturowych. Występują tu rezerваты przyrody oraz liczne pomniki przyrody. Południowa część gminy leży w Nadwiślańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu, obejmującym zachodnią część doliny Świdra, w którego obrębie znajdują się dwa rezerваты przyrody: „Świder” i „Wólczańska Góra”. Północna część gminy należy do Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, na którego terenie projektowany jest rezerwat „Krzywickie Strugi”.

Rezerwat „Świder” obejmuje obszar o łącznej powierzchni 23 800 ha, z czego w obrębie gminy Siennica znajduje się niewielki odcinek rzeki Świder o długości ok. 1,8 km, tj. od spiętrzenia w miejscowości Dłużej do granicy gminy. Celem ochrony jest zachowanie naturalnego charakteru rzeki Świder oraz bogatej nadbrzeżnej roślinności i fauny wodnej.

Rezerwat „Wólczańska Góra” we wsi Wólka Dłużewska obejmuje obszar lasu o powierzchni 4,72 ha. Celem rezerwatu jest zachowanie ozu zbudowanego ze żwirów i piasków polodowcowych przed wielu tysiącami lat, ochrona drzewostanu i rzadkiej flory. Długość ozu wynosi 260 m, szerokość podstawy części południowej – 120 m, a północnej – 240 m. Bezwzględna wysokość ozu wynosi 151 m n.p.m., a wysokość od podnóża – 24 m. Obszar ten objęty jest ochroną zarówno ze względów geologicznych, krajobrazowych, jak i florystycznych.

Na terenie Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu projektowany jest rezerwat „Krzywickie Strugi” o powierzchni około 30 ha. W obrębie tej powierzchni znajduje się mszar torfowiskowy i otaczający go bór bagienny. Występują tu zbiorowiska roślinności torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów. Stwierdzono tu zespół grzybieni północnych – jest to fitocenoza wodna rzadka w skali nie tylko Mazowsza i Podlasia, ale i w skali kraju. W borze bagiennym porastającym obrzeża projektowanego rezerwatu występuje borówka bagienna, bagno zwyczajne i modrzewica zwyczajna.

Tuż przy granicy z gminą Siennica, przy drodze z Pogorzeli do Mińska Mazowieckiego znajdują się stawy, które powstały w wyniku wybierania gliny potrzebnej do wyrobu cegieł. Jest to fragment Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, położonego na terenie gminy Mińsk Mazowiecki, gdzie znajduje się rezerwat przyrody „Bagno Pogorzal”.

W skład rezerwatu wchodzi lasy otaczające stawy oraz bagna porośnięte unikatową roślinnością.

Do najciekawszych obiektów przyrodniczych w gminie zaliczyć należy zabytkowe i krajobrazowe parki podworskie w Bożej Woli, Dłużewie, Kątach, Pogorzeli, Grzebowilku i Żakowie. Znajdują się tam bogate drzewostany, niektóre z nich zostały uznane za pomniki przyrody.

Na terenie gminy poza parkami podworskimi występują jeszcze pojedyncze drzewa uznane za pomniki przyrody. Są to: dęby szypułkowe, sosna zwyczajna, lipa drobnolistna, buk pospolity, jesion wyniosły, kasztanowiec zwyczajny i klon pospolity.

Gmina Siennica oferuje na swoim terenie świadczone na wysokim poziomie usługi agroturystyczne, głównie w miejscowościach: Starogród, Ptaki, Wólka Dłużewska, Dzielnik i Julianów. W sumie w gminie do dyspozycji turystów jest 35 miejsc noclegowych.

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Mińsku Mazowieckim, w 2014 roku w gminie Siennica odnotowano: 6 kradzieży, 8 kradzieży z włamaniem, 2 uszkodzenia mienia, 1 uszczerbek na zdrowiu, 4 kradzieże z włamaniem do pojazdu oraz 1 przestępstwo narkotykowe. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Przestępstwa popełnione w gminie w 2014 roku

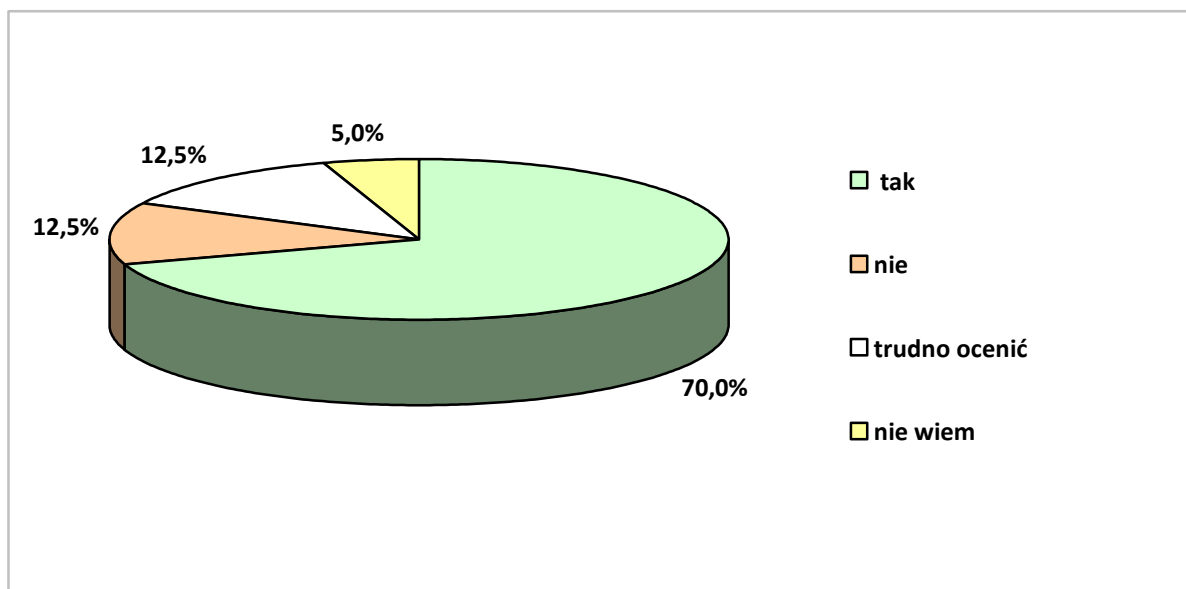
odnotowane przestępstwa	liczba przestępstw
kradzieże	6
kradzież z włamaniem	8
uszkodzenie mienia	2
uszczerbek na zdrowiu	1
kradzież z włamaniem pojazdu	4
przestępstwa narkotykowe	1

Dane Komendy Powiatowej Policji w Mińsku Mazowieckim.

Dla dokonania diagnozy stanu bezpieczeństwa publicznego w gminie istotne jest również poznanie opinii mieszkańców gminy na temat ich subiektywnego poczucia bezpieczeństwa. Opinie te zostały zebrane w ramach przeprowadzonego na potrzeby opracowania niniejszej Strategii badania ankietowego. W ankiecie znalazło się pytanie „Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?”, przy czym badaniem objęto

zarówno losowo wybranych mieszkańców gminy, jak i osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (przedstawiciele władz gminy, placówek oświatowych, kulturalnych, pomocy społecznej, ochrony zdrowia). W sumie uzyskano 47 anonimowych odpowiedzi, których rozkład ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (70%) stwierdziła, że czuje się w miejscu zamieszkania bezpiecznie. Przeciwną opinię wyraziło 12,5% badanych. Kolejnych 12,5% respondentów stwierdziło, że trudno im to ocenić, a 5% odpowiedziało, że nie wie.

Jako działania, które należałoby podjąć w gminie w celu poprawy stanu bezpieczeństwa, ankietowani postulowali zwiększenie liczby patroli policyjnych i kontroli na drogach. Z kolei dla poprawy stanu bezpieczeństwa na drodze najczęściej wskazywali konieczność polepszenia stanu dróg i poboczy oraz oświetlenia ulicznego, poprawy oznakowania, oraz budowy zatoczek autobusowych.

11. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siennicy. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, ustawa o systemie oświaty, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Z końcem 2014 roku kadrę GOPS-u stanowiło 8 osób, w tym: kierownik, 3 pracowników socjalnych, pracownik wykonujący usługi opiekuńcze oraz 3 pozostałych pracowników. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 14. Stan zatrudnienia w GOPS-ie na koniec 2014 roku oraz potrzeby w tym zakresie

rodzaj stanowiska	liczba pracowników na koniec 2014 roku	o ilu pracowników powinno być więcej? (wg stanu obecnego w przeliczeniu na etaty)
kadra kierownicza	1	0
pracownicy socjalni	3	1
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	1	0
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0
pozostali pracownicy	3	1

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej każdy ośrodek ma obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2014 roku wymóg ten w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Siennicy nie został spełniony, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 2 403 mieszkańców. Wśród propozycji w zakresie rozwoju zasobów kadrowych GOPS-u figuruje m.in. potrzeba zwiększenia o 1 osobę liczby pracowników socjalnych oraz o 1 osobę liczby pozostałych pracowników.

Tabela 15. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2014 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób	
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni
wykształcenie	wyższe kierunkowe	1	2
	wyższe niekierunkowe	–	–

	średnie kierunkowe		–	1
	średnie niekierunkowe		–	–
	zawodowe i niższe		–	–
w tym dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	–
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	–
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	–
		w trakcie realizacji	–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej			–	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny			–	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny			–	

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

Na koniec 2014 roku kierownik i 2 pracowników socjalnych posiadało wykształcenie wyższe kierunkowe, a 1 pracownik socjalny średnie kierunkowe. Dodatkowo kierownik miał specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej.

Prawo do wsparcia udzielanego przez GOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych.

W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe. W analizowanym okresie do września 2012 r. było ono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Od października 2012 do końca września 2015 r. kryterium to było ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Od 1 października 2015 r. kryteria dochodowe dla świadczeń z pomocy społecznej wynoszą odpowiednio: 634 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie.

Odrębne kryterium dochodowe obowiązuje przy przyznawaniu świadczeń rodzinnych. W analizowanym okresie w odniesieniu do dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się było to początkowo 504 zł, a gdy członkiem rodziny było dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności – 583 zł. Od listopada 2012 r. do końca października 2015 r. kryterium to zostało ustalone odpowiednio na poziomie 539 zł i 623 zł.

Od 1 listopada 2015 r. wzrosły kryteria właściwe dla przyznawania świadczeń rodzinnych. Dochód na osobę w rodzinie albo dochód osoby uczącej się nie może przekraczać

674 zł, a jeżeli członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, to wówczas kryterium dla tego rodzaju świadczeń wynosi 764 zł.

W wykonywaniu zadań GOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez GOPS na realizację zadań w latach 2012-2014.

Tabela 16. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy

wielkość wydatków (w zł)	2012	2013	2014
ogółem	1.880.631,71	1.844.878,40	1.855.125,80
w tym na świadczenia pomocy społecznej	304.742	312.822	267.320
w tym na świadczenia rodzinne	1.334.963,03	1.276.976,40	1.315.585,80
na zadania własne gminy	304.742	312.822	267.320
na zadania zlecone gminie (świadczenia rodz.)	1.575.889,71	1.532.056,40	1.587.805,80

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

W latach 2012-2014 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy ulegała wahaniom (1.880.631,71zł w 2012 r., 1.844.878,40zł w 2013 r., 1.855.125,80zł w 2014 r.). Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na realizację świadczeń rodzinnych (najwięcej w 2014 r. – 1.315.585,80 zł).

W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków celowych oraz zasiłków okresowych i stałych.

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2012-2014.

Tabela 17. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	333	307	296
liczba rodzin	178	181	150
liczba osób w rodzinach	528	513	427
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	7,33%	7,11%	5,93%

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2012-2014 spadała systematycznie z roku na rok (528 osób w rodzinach w 2012 r., 513 osób w rodzinach w 2013 r., 427 osób w rodzinach w 2014 r.). Analogicznie wyglądała sytuacja, jeśli chodzi

o udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy – najwyższy wskaźnik odnotowano w 2012 roku (7,33%).

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnych tabelach informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2014 roku.

Tabela 18. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2014 roku

wiek odbiorców	liczba osób w rodzinach
0-16 lat	156
17-21 lat	19
22-30 lat	18
31-40 lat	17
41-50 lat	34
51-60 lat	34
61-70 lat	33
71 lat i więcej	3

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

Tabela 19. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2014 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób powyżej 18 lat według decyzji administracyjnych
pracuje	56
pracuje dorywczo	40
zarejestrowany w Urzędzie Pracy	54
studiuje	0
uczy się – od 0 do 18. roku życia	0
na rencie	20
na emeryturze	10
na zasiłku dla bezrobotnych	2
bezrobotny bez prawa do zasiłku	35

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez GOPS pomocą społeczną w 2014 roku wykazała, że największe grupy stanowiły dzieci i młodzież do 16 lat (156 osób) i osoby w wieku 41-50 oraz 51-60 lat (po 34 osoby). Nieco mniej było beneficjentów z innych grup wiekowych, wśród których najliczniej występowały osoby w wieku 61-70 lat (33 osoby) oraz w wieku 17-21 lat (19 osób) i 22-30 lat (18 osób). Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejsze grupy w 2014 roku stanowiły osoby pracujące (56 osób) oraz osoby

niepracujące (54 osoby) lub pracujące dorywczo. Kolejną grupę stanowili bezrobotni bez prawa do zasiłku (35 osób). Powyższe dane uprawniają do stwierdzenia, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w 2014 roku stanowiły rodziny ubogie, często zmagające się z bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014

Powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
ubóstwo	114	129	118	307	347	333
sieroctwo	0	0	1	0	0	2
bezdomność	2	3	2	2	3	2
potrzeba ochrony macierzyństwa	32	32	29	168	168	152
bezrobocie	74	89	73	201	243	208
niepełnosprawność	34	34	32	74	63	55
długotrwała lub ciężka choroba	54	41	34	131	93	71
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	44	49	44	187	200	182
w tym rodziny niepełne	23	26	23	82	84	76
w tym rodziny wielodzietne	12	16	17	68	94	99
przemoc w rodzinie	1	0	0	5	0	0
alkoholizm	7	12	6	11	22	8
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	4	3	4	4	5
zdarzenie losowe	1	1	0	2	4	0
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

W latach 2012-2014 zdecydowanie najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były ubóstwo i bezrobocie. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS-u z powodu ubóstwa wahała się (307 w 2012 r., 347 w 2013 r., 333 w 2014 r.). Wahała się również liczba osób korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia (201 w 2012 r., 243 w 2013 r., 208 w 2014 r.).

Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były także długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem GOPS-u z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby malała (131 w 2012 r., 93 w 2013 r., 71 w 2014 r.), a liczba osób

w rodzinach objętych wsparciem w związku z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ulegała wahaniom (187 w 2012 r., 200 w 2013 r., 182 w 2014 r.). Istotne przyczyny świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowiły też problemy potrzeby ochrony macierzyństwa – liczba osób w rodzinach malała (po 168 w latach 2012-2013 r., 152 w 2014 r.). Kolejnymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były niepełnosprawność i alkoholizm. W mniejszym stopniu mieszkańcy gminy korzystali z pomocy społecznej z takich przyczyn, jak: zdarzenie losowe, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz bezdomność.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez GOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe o formach udzielanej pomocy w latach 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2012-2014

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
pieniężna	153	116	119	113	116	119	276	261	235
rzeczowa	210	194	177	117	91	85	424	387	359
praca socjalna	X	X	X	206	196	150	581	550	427
usługi opiekuńcze	10	8	7	10	8	7	10	8	7
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	6	7	7	X	X	X	X	X	X

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

W latach 2012-2014 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. Ważną formą wsparcia beneficjentów była również pomoc pieniężna, głównie w postaci zasiłków celowych oraz zasiłków stałych i okresowych. Duże znaczenie miała także pomoc rzeczowa udzielana przede wszystkim w postaci posiłku (realizacja rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”).

Wśród form pomocy świadczonej przez Ośrodek znalazły się również usługi opiekuńcze. W latach 2012-2014 zmniejszała się liczba osób korzystających z tej formy pomocy (10 w 2012 r., 8 w 2013 r., 7 w 2014 r.).

Osoby niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej. W latach 2012-2014 do DPS-u nie skierowano nikogo, natomiast w analizowanym okresie w DPS-ie przebywały odpowiednio: 4, 5 i 5 osób z gminy. Dane na temat liczby skierowań do DPS-ów oraz liczby osób w nich przebywających przedstawia kolejna tabela.

Tabela 22. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba osób z gminy skierowanych do DPS-ów	0	0	0
liczba osób z gminy przebywających w DPS-ach	4	5	5

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

W analizowanym okresie w gminie nie było asystentów rodzin. Nie realizowano również kontraktów socjalnych.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siennicy przyznawał ponadto mieszkańcom gminy świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 23. Wielkość wydatków na świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne (w zł)	1.335.211	1.277.727	1.302.740

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

W latach 2012-2014 wielkość wydatków przeznaczonych przez GOPS na realizację świadczeń rodzinnych ulegała wahaniom (1.335.211 zł w 2012 r., 1.277.727 zł w 2013 r., 1.302.740 zł w 2014 r.).

Tabela 24. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w 2012 r.

rodzaj świadczenia	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	liczba przyznanych świadczeń	wartość przyznanych świadczeń
zasiłek rodzinny	421	5.937	511.867 zł
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	29	29	29.000 zł
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem	65	374	143.454 zł

w okresie korzystania z urlopu wychowawczego			
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	23	231	42.540 zł
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	–	–	–
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	68	1089	87.120 zł
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	23	236	17.740 zł
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	188	341	34.100 zł
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	90	852	43.760 zł
zasiłek pielęgnacyjny	143	1530	234.090 zł
świadczenie pielęgnacyjne	19	220	113.540 zł
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	78	78	78.000 zł
razem w 2012 roku	1147	10.917	1.335.221 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy

Tabela 25. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w 2013 r.

rodzaj świadczenia	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	liczba przyznanych świadczeń	wartość przyznanych świadczeń
zasiłek rodzinny	354	5299	517.219 zł
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	31	32	32.000 zł
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	28	239	94.613 zł
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	10	167	31.270 zł
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	–	–	–
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	56	990	79.200 zł
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	23	240	18.000 zł
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	173	316	31.600 zł
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	65	645	33.290 zł
zasiłek pielęgnacyjny	156	1609	246.177 zł
świadczenie pielęgnacyjne	27	212	119.358 zł
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	65	66	66.000 zł
razem w 2013 roku	988	9815	1.268.727 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

Tabela 26. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w 2014 r.

rodzaj świadczenia	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	liczba przyznanych świadczeń	wartość przyznanych świadczeń
zasiłek rodzinny	355	5210	119.358 zł
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	32	32	32.000 zł
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	22	153	59.853 zł
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	11	200	36.880 zł
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	–	–	–
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	60	1021	81.680 zł
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	21	219	17.000 zł
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	174	310	31.000 zł
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	66	704	36.400 zł
zasiłek pielęgnacyjny	150	1585	242.505 zł
świadczenie pielęgnacyjne	34	231	169.742 zł
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	80	85	85.000 zł
razem w 2014 roku	1005	9750	1.302.740 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy

W 2014 r., podobnie jak w latach poprzednich, GOPS najczęściej wypłacał zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania oraz wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2012-2014 przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siennicy mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	53	52	50

liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	626	608	588
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne (w zł)	233.427	226.180	226.220

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

Liczba osób, którym w latach 2012-2014 GOPS decyzją przyznał świadczenie alimentacyjne, nieznacznie malała (53 w 2012 r., 52 w 2013 r., 50 w 2014 r.), tym samym zmniejszała się liczba wypłaconych świadczeń (626 w 2012 r., 608 w 2013 r., 588 w 2014 r.). Wysokość kwot wydatkowanych na ten cel ulegała wahaniom (233.427 zł w 2012 r., 226.180 zł w 2013 r., 226.220 zł w 2014 r.).

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia GOPS realizował wiele innych inicjatyw na rzecz mieszkańców gminy – wśród nich między innymi w ramach procedury „Karty Dużej Rodziny”, przyznawanej rodzinie, która posiada przynajmniej troje dzieci (dochód rodziny nie jest kryterium przyznania). Karta przyznawana jest każdemu członkowi rodziny. Uprawnia do zniżek, które oferowane są zarówno przez instytucje państwowe, jak i firmy prywatne.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej mieszkańcy gminy mogą również korzystać z oferty jednostek wsparcia funkcjonujących poza gminą oraz organizacji pozarządowych. Należą do nich m.in.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mińsku Mazowieckim, które jako jednostki powiatowe obejmują zasięgiem działania mieszkańców gminy Siennica. Poniższa tabela przedstawia wybrane dane dotyczące działalności prowadzonej w latach 2012-2014 przez PCPR w Mińsku Mazowieckim w zakresie pieczy zastępczej w odniesieniu do mieszkańców gminy Siennica.

Tabela 28. Działalność PCPR-u w zakresie pieczy zastępczej w odniesieniu do ludności gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	0	1	0
liczba dzieci z gminy adoptowanych	0	0	0
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	2	3	4
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	4	2	0
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	5	6	7
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	1	6	0
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	3	4	5
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	2	2	2

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim.

W roku 2013 do adopcji zgłoszono 1 dziecko z gminy. W latach 2013-2014 ani jedno dziecko nie zostało adoptowane. W roku 2012 umieszczono 2 dzieci w rodzinach zastępczych, a 4 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W 2013 roku 3 dzieci umieszczono w rodzinach zastępczych, a 2 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W 2014 roku w rodzinach zastępczych umieszczono 4 dzieci, natomiast ani jedno dziecko nie zostało umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W latach 2012-2014 w rodzinach zastępczych przebywało odpowiednio 5, 6 i 7 dzieci z gminy. W analizowanym okresie liczba rodzin zastępczych, które obejmowały opieką dzieci z gminy, wynosiła odpowiednio 3, 4 i 5.

Jeśli chodzi o pobyt w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, to w roku 2012 przebywało tam 1 dziecko, a w roku 2013 – 6 dzieci. Warto dodać, iż w latach 2012-2014 każdego roku usamodzielniono po 2 pochodzących z gminy wychowanków rodzin zastępczych.

W 2014 roku mieszkańcy gminy Siennica korzystali również z oferty innych jednostek wsparcia działających poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat mieszkańców gminy objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2014 roku

Nazwa i adres instytucji	kategoria klienta objętego wsparciem w 2014 r.
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ul. Konstytucji 3 Maja 16, Mińsk Mazowiecki	osoby wymagające porad psychologicznych i prawnych
„Wspólnota Chleb Życia” Schronisko dla Chorych BETLEJEM ul. Potrzebna 55, 02-448 Warszawa	osoby chore
Schronisko dla kobiet EMAUS ul. Stawki 27, 01-140 Warszawa	osoby bezdomne
Ośrodek Interwencji Kryzysowej ul. Graniczna 18, Mińsk Mazowiecki	osoby bezdomne
Schronisko „Wspólnota Chleb Życia” Dom Przemienienia Pańskiego Jankowice 38, 27-530 Ożarów	osoby bezdomne

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

12. SEKTOR POZARZĄDOWY

W 2014 roku w gminie Siennica funkcjonowały 22 organizacje pozarządowe. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Roczny program współpracy gminy Siennica z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność

pożytku publicznego), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę dofinansowywania działalności statutowej organizacji oraz doradztwa i konsultacji. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela 30. Organizacje pozarządowe w gminie w 2014 roku

lp.	nazwa organizacji	adres siedziby
1.	Parafialny klub sportowy „LIFE” przy parafii pw. św. Stanisława w Siennicy	ul. Mińska 34, 05-332 Siennica
2.	GKS FENIX Siennica	ul. Kołbielska 1, 05-332 Siennica
3.	Uczniowski Klub Sportowy BEREK	Żaków 48a, 05-332 Siennica
4.	Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Lasomina	Lasomin 6, 05-332 Siennica
5.	Stowarzyszenie „Wspólnoty Wiejskiej Bestwiny”	Bestwiny 23, 05-332 Siennica
6.	Stowarzyszenie Przyjaciół Grzebowilka	ul. Mazowiecka 45, 05-332 Siennica
7.	Stowarzyszenie rozwoju wsi Pogorzel, Nowa Pogorzel i okolic	ul. Ogrodowa 3, 05-332 Siennica
8.	Stowarzyszenie rozwoju wsi Dąbrowa i okolic	Dąbrowa 17, 05-332 Siennica
9.	Podlaskie Towarzystwo Oświatowo-Kulturalne „PTOK”	Boża Wola 15, 05-332 Siennica
10.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Możesz Więcej”	Nowy Zglechów 28a, 05-332 Siennica
11.	Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Dłużewie	Dłużew 28a, 05-332 Siennica
12.	Stowarzyszenie Absolwentów i Wychowanków Szkół Siennickich	ul. Mińska 38, lok. 33, 05-332 Siennica
13.	Koło Emerytów i Rencistów w Siennicy	ul. Kołbielska 1, 05-332 Siennica
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Dłużewskiej	Wólka Dłużewska 15, 05-332 Siennica
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Grzebowilku	ul. Mazowiecka 11, 05-332 Siennica
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Żakowie	Żaków 53a, 05-332 Siennica
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Łękawicy	Łękawica 56, 05-332 Siennica
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zglechowie	Zglechów 7, 05-332 Siennica
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Starogrodzie	Starogród, 05-332 Siennica
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Siennicy	ul. Strażacka 2, 05-332 Siennica
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Pogorzeli	Pogorzel, 05-332 Siennica
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Dzielniku	Dzielnik 15a, 05-332 Siennica

Dane Urzędu Gminy Siennica i Krajowego Rejestru Sądowego.

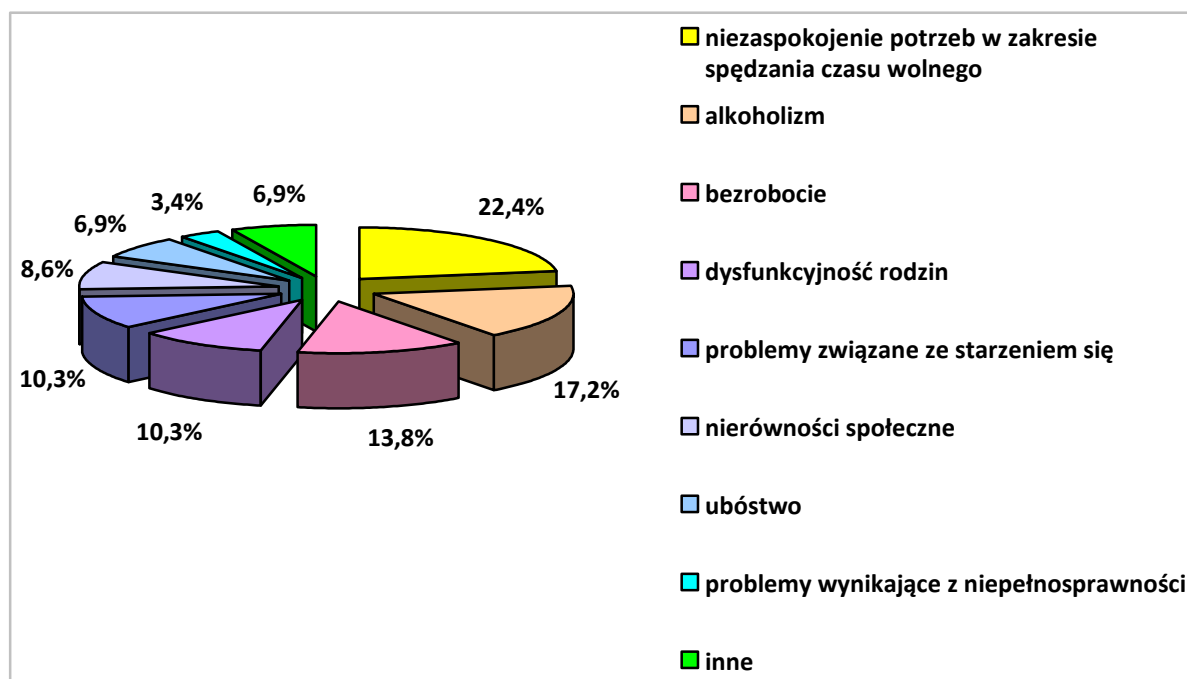
W 2014 roku w gminie Siennica funkcjonowały: Parafia pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika (ul. Mińska 34, Siennica), Parafia pw. św. Kazimierza Królewicza

(ul. Mazowiecka 45, Grzebowilk) oraz Parafia pw. Matki Bożej Częstochowskiej (Starogród 39, Starogród).

13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Siennica zostały przeprowadzone wśród mieszkańców badania ankietowe. Do analizy przedłożono w sumie 47 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie. Przedstawiciele środowiska lokalnego poproszono m.in. o wskazanie problemów, które bardziej uwidaczniają się w gminie. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres

Wykres 8. Jakie problemy najbardziej uwidaczniają się w gminie?

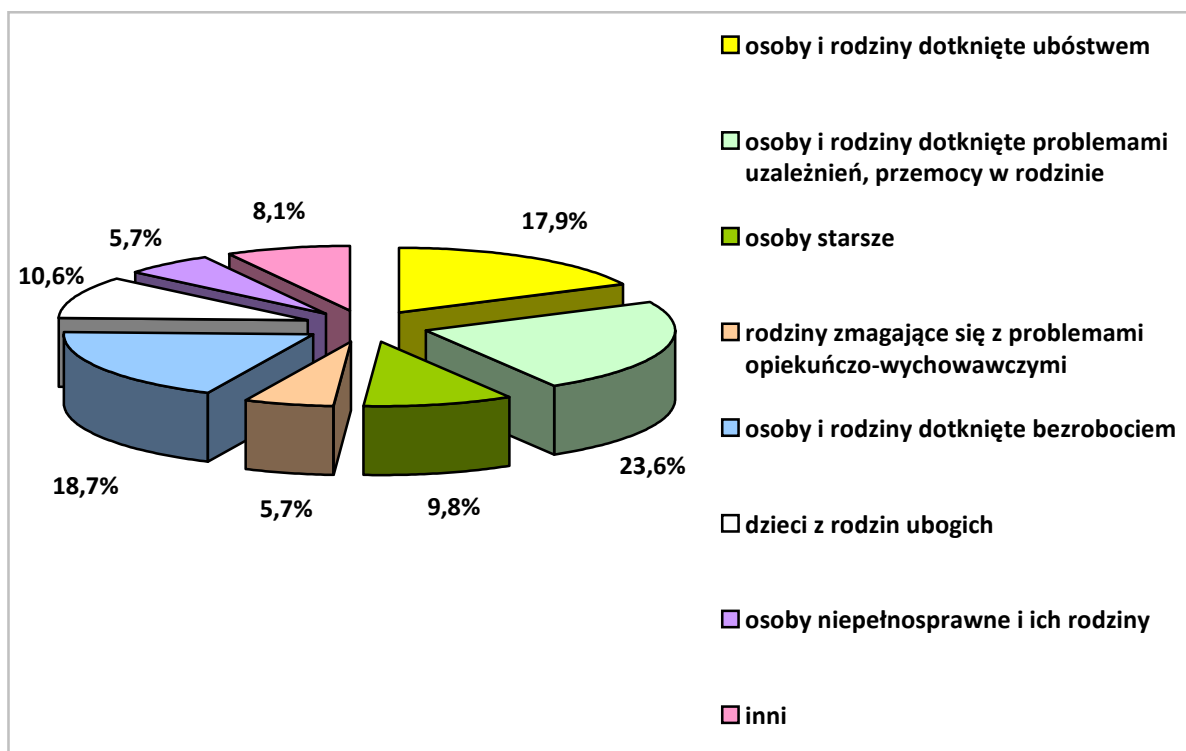

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Respondenci najczęściej wskazywali: niezaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu wolnego (22,4%), alkoholizm (17,2%), bezrobocie (13,8%), dysfunkcyjność rodzin i problemy związane ze starzeniem się (po 10,3%), nierówności społeczne (8,5%), ubóstwo (6,9%) oraz problemy wynikające z niepełnosprawności (3,4%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali wskazywali kategorie osób, które według ich opinii są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym w gminie. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 9. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

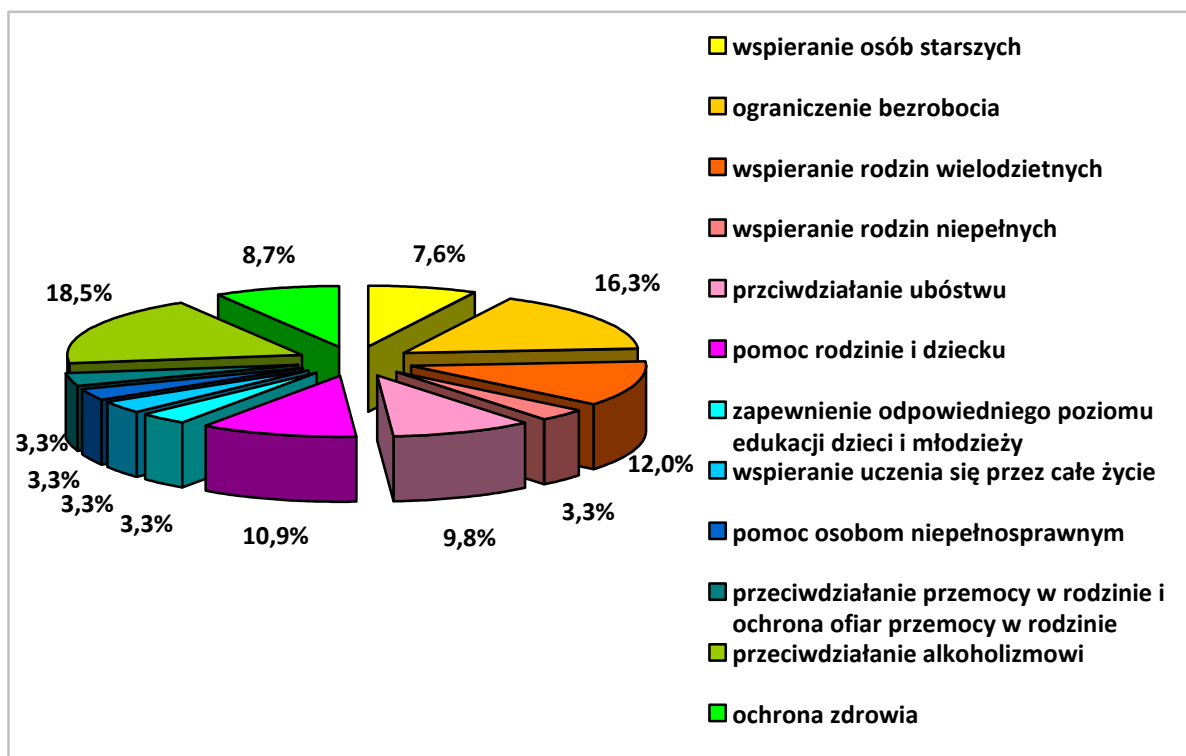
W odniesieniu do kategorii osób, które są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym w gminie, najczęściej wskazywano osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (23,6%). Niewiele mniej wskazań odnosiło się do osób i rodzin dotkniętych bezrobociem (18,7%) oraz do osób i rodzin dotkniętych ubóstwem (17,9%). 10,6% wskazań dotyczyło dzieci z rodzin ubogich, 9,8% – osób starszych, po 5,7% – osób i rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Wśród wymienionych znaleźli się też m.in. bezdomni, uchodźcy i repatrianci oraz samotne kobiety w ciąży i matki w trudnej sytuacji życiowej (8,1%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w jakich oferta pomocy świadczonej w gminie jest najbardziej niewystarczająca. Ankietowani stwierdzili, że oferta pomocy świadczonej w gminie jest najmniej zadowalająca w takich obszarach, jak: przeciwdziałanie alkoholizmowi (18,5%), ograniczenie bezrobocia (16,3%), wspieranie rodzin wielodzietnych (12%), pomoc rodzinie i dziecku (10,9%) oraz przeciwdziałanie ubóstwu (9,8%). Zwrócono też uwagę na takie obszary jak wspieranie osób starszych (7,6%), ochronę zdrowia (8,7%) oraz wspieranie rodzin niepełnych, zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży, wspieranie uczenia się przez całe życie, pomoc osobom

niepełnosprawnym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie (po 3,3%). Szczegółowy rozkład wszystkich odpowiedzi obrazuje poniższy wykres.

Wykres 10. W jakim obszarze oferta pomocy świadczonej w gminie jest najbardziej niezadowolająca?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jakie działania należałoby podjąć w gminie, by poprawić sytuację i zaspokoić potrzeby osób i rodzin wymagających wsparcia?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani najczęściej wskazywali potrzebę tworzenia grup wsparcia, domu dziennego pobytu i świetlic środowiskowych. Wskazali także na konieczność aktywizacji społeczności lokalnej, przeciwdziałania bezrobociu, oraz wyrównywaniu szans społecznych, m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, organizowanie kursów zawodowych, zwiększenie liczby pracowników socjalnych.

Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie, bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą

w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych. W pierwszej kolejności zaliczyli do nich: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Gminy, Policję, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe oraz Kościoł.

14. BEZROBOCIE

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim, w latach 2012-2014 liczba osób bezrobotnych w gminie Siennica ulegała wahaniom – 255 osób na koniec 2012 roku, 268 osób na koniec roku następnego, 194 osoby na koniec roku 2014. Wśród pozostających bez pracy większość stanowili mężczyźni, których liczba wyniosła: 155 na koniec 2012 roku, 164 na koniec 2013 roku i 107 na koniec 2014 roku. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba bezrobotnych w gminie	255	268	194
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	5,20%	5,44%	3,91%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	100	104	87
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	39,21%	38,80%	44,84%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2012-2014 w powiecie mińskim, województwie mazowieckim i w kraju.

Tabela 32. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
stopa bezrobocia w powiecie mińskim	11,2%	12,4%	10,7%
stopa bezrobocia w województwie mazowieckim	10,7%	11,1%	9,8%
stopa bezrobocia w kraju	13,4%	13,4%	11,5%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2012-2014 powiat miński charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa mazowieckiego, stopą bezrobocia, choć stale była ona nieco niższa niż w skali całego kraju. Zarówno w powiecie, jak i w województwie poziom bezrobocia w rozpatrywanym okresie ulegał wahaniom.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia, a także rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2014 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 33. Bezrobotni w gminie na koniec 2014 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

wiek	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	Kobiet	
18-24 lata	46	20	43,48%
25-34 lata	47	28	59,58%
35-44 lata	32	18	56,25%
45-54 lata	34	15	44,12%
55-59 lat	23	6	26,09%
60 lat i więcej	12	–	–
czas pozostawania bez pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	Kobiet	
do 1 miesiąca	19	8	42,10%
1-3 miesiące	30	17	56,67%
3-6 miesięcy	30	11	36,67%
6-12 miesięcy	28	12	42,86%
12-24 miesiące	34	15	44,12%
powyżej 24 miesięcy	53	24	45,29%
staż pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	Kobiet	
bez stażu	34	19	55,89%
do 1 roku	24	7	29,17%
1-5 lat	45	24	53,34%
5-10 lat	24	9	37,50%
10-20 lat	30	15	5%
20-30 lat	28	11	39,29%
30 lat i więcej	9	2	22,22%
wykształcenie	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	Kobiet	
wyższe	26	19	73,08%
policealne i średnie zawodowe	47	27	57,44%
średnie ogólnokształcące	21	9	42,85%

zasadnicze zawodowe	53	21	39,62%
gimnazjalne i niższe	47	11	23,40%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim.

Na koniec 2014 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (47 osób) oraz 18-24 lata (46 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia od 12 do 24 miesięcy (34 osoby) oraz powyżej 24 miesięcy (53 osoby), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (45 osób) i bez stażu (34 osoby), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (53 osoby) oraz policealnym i średnim zawodowym i gimnazjalnym i niższym (po 47 osób).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 45-54 lata (34 osoby), osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy i od 3 do 6 miesięcy (po 30 osób), ze stażem pracy od 10 do 20 lat (30 osób) oraz osoby z wykształceniem wyższym (26 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata (59,58%) i 35-44 lata (56,25%), osób pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy (56,67%) i powyżej 24 miesięcy (45,29%), osób bez stażu pracy (55,89%) i ze stażem pracy 1-5 lat (53,34%) oraz osób z wykształceniem wyższym (73,08%) i policealnym i średnim zawodowym (57,44%).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na dokończanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

15. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną,

z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych, zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Bezdomność w gminie Siennica jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siennicy. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek).

W latach 2012-2014 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczył pomoc z powodu bezdomności 2 osobom w 2012 roku, 3 osobom w 2013 roku i 2 osobom w 2014 roku.

Tabela 34. Pomoc społeczna przyznana w gminie z powodu bezdomności w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba rodzin	2	3	2
liczba osób w rodzinach	2	3	2

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowanie ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Siennica w latach 2012-2014.

Tabela 35. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2012-2014

wielkość wydatków (w zł)	2012	2013	2014
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	88.741	91.772	96.359
na przeciwdziałanie narkomanii	2.000	4.500	3.700

na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	–	–	–
razem	90.741	96.272	100.059

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Siennicy.

W latach 2012-2014 środki finansowe wydatkowane w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie z każdym rokiem wzrastały (90.741 zł w 2012 r., 96.272 zł w 2013 r., 100.059 zł w 2014 r.).

W analizowanym okresie wzrastały kwoty przeznaczane na walkę z alkoholizmem (88.741 zł w 2012 r., 91.772 zł w 2013 r., 96.359 zł w 2014 r.), natomiast środki wykorzystywane na przeciwdziałanie narkomanii w latach 2012-2014 ulegały wahaniom (2.000 zł w 2012 r., 4.500 zł w 2013 r., 3.700 zł w 2014 r.). W budżecie nie uwzględniono osobnych środków mających służyć działaniom ograniczającym przemoc w rodzinie.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Siennica oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	31	27	29
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	4	6	5
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	12	18	16
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	14	22	17
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	5	13	9
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	1
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Siennicy.

W latach 2012-2014 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie ulegała wahaniom (31 w 2012 r., 27 w 2013 r., 29 w 2014 r.). W analizowanym okresie przeprowadzono w nich kontrole (4 w 2012 r., 6 w 2013 r. oraz 5 w 2014 r.). Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ulegała wahaniom (12 w 2012 r., 18 w 2013 r., 16 w 2014 r.). Wahaniom ulegała również liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych (14 w 2012 r., 22 w 2013 r. i 17 w 2014 r.) Należy dodać, iż w analizowanym okresie nie podjęto żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz nie było negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na ich sprzedaż.

W ramach podejmowanych działań GKRPA przeprowadzała również rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu. W latach 2012-2014 liczba osób nimi objętych ulegała wahaniom (5 w 2012 r., 13 w 2013 r., 9 w 2014 r.). W analizowanym okresie tylko w 2014 r. GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 1 osoby uzależnionej od alkoholu.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2012-2014 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagaly się z alkoholizmem i przemocą domową. Liczba beneficjentów korzystających ze wsparcia GOPS-u z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom (liczba rodzin: 7 w 2012 r., 12 w 2013 r., 6 w 2014 r., liczba osób w rodzinach: 11 w 2012 r., 22 w 2013 r., 8 w 2014 r.), natomiast z powodu przemocy w rodzinie objęto pomocą tylko w 2012 r. 1 rodzinę liczącą 5 osób. W analizowanym okresie GOPS nie udzielił wsparcia z powodu narkomanii.

Od 2012 roku w gminie Siennica funkcjonuje Zespół Interdyscyplinary ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jego celem jest działalność profilaktyczna i pomoc rodzinom w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych. W 2014 roku Zespół realizował procedurę „Niebieskie Karty” (w związku z wpłynięciem 18 „Niebieskich Kart A”, założonych przez Policję).

17. PROBLEMY RÓWNOŚCI PŁCI

Polityka równości szans płci jest celowym, systematycznym i świadomym ocenianiem prowadzonych działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć i osiągnięcie równości kobiet i mężczyzn. Problemy oraz doświadczenia kobiet i mężczyzn powinny być integralnym

elementem planowania, wdrażania i monitorowania realizowanych programów i projektów, aby nierówność się nie utrwałała, a kobiety i mężczyźni odnosili równe korzyści. Dzięki wdrażaniu zasady równości szans płci w realizowanych przedsięwzięciach, odpowiadają one lepiej na specyficzne potrzeby zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wynika z postanowień Traktatu Amsterdamskiego oraz Rozporządzeń Rady Europejskiej i jest obligatoryjna dla wszystkich podmiotów korzystających ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego. Według Komisji Europejskiej barierami równości płci są: segregacja pionowa i pozioma rynku pracy, różnice w płacach kobiet i mężczyzn, mała dostępność elastycznych form czasu pracy, niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych, niski udział kobiet w podejmowaniu decyzji, przemoc ze względu na płeć, niewidoczność kwestii płci w ochronie zdrowia, niewystarczający system opieki przedszkolnej, stereotypy płci we wszystkich obszarach, dyskryminacja wielokrotna, szczególnie w odniesieniu do kobiet starszych, imigrujących, niepełnosprawnych, należących do mniejszości etnicznych.

Wprowadzenie w życie zasad polityki równości płci wymaga przeprowadzenia analizy sytuacji kobiet i mężczyzn, która opiera się na przedstawieniu danych ilościowych i jakościowych w podziale na płeć oraz odniesieniu się do występujących barier równości płci. W rozpatrywanym okresie odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności gminy utrzymywał się na stałym poziomie i wynosił 49,86% w 2012 r., 49,99% w 2013 r. i 49,93% w 2014 r. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 37. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba ludności gminy ogółem	7 153	7 172	7 209
liczba kobiet	3 566	3 585	3 599
udział kobiet w liczbie ludności gminy ogółem	49,86%	49,99%	49,93%

Dane Urzędu Gminy Siennica.

W analizowanym okresie kobiety stanowiły stale mniej niż połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie Siennica, przy czym ich udział w liczbie osób bezrobotnych ulegał nieznacznym wahaniom z 39,21% w 2012 roku, 38,80% w 2013 r., 44,84% w 2014 r. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2012-2014

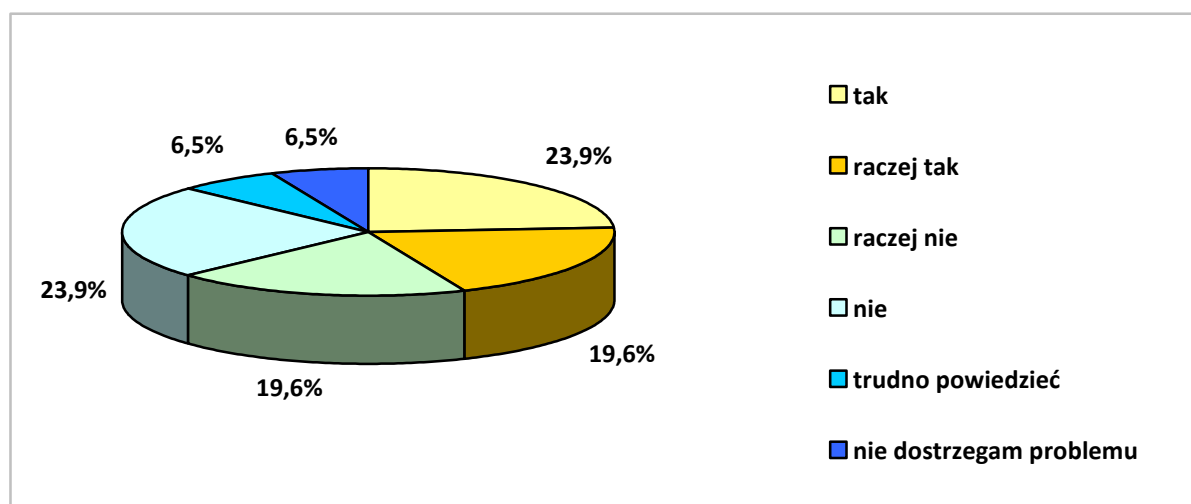
	2012	2013	2014
liczba osób bezrobotnych w gminie ogółem	255	268	194
liczba bezrobotnych kobiet	100	104	87
udział kobiet bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	39,21%	38,80%	44,84%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim.

Z powyższych danych wynika, że w analizowanym okresie w gminie Siennica liczba bezrobotnych kobiet była niższa niż liczba bezrobotnych mężczyzn. Udział bezrobotnych kobiet w liczbie osób bezrobotnych był niższy niż udział kobiet w ludności gminy, z czego wynika, iż skala bezrobocia była wyższa wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Należy jednak zauważyć, że według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim w 2014 roku kobiety stanowiły większość wśród najlepiej wykształconych bezrobotnych z gminy. W grupie bezrobotnych z gminy z wykształceniem wyższym kobiety stanowiły aż 73,08%, a w grupie z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 57,44%. Analiza struktury bezrobocia w gminie pod względem płci wykazała, że kobiety stanowiły jednocześnie większość wśród osób bezrobotnych bez stażu pracy (55,89%) i ze stażem pracy 1-5 lat (53,34%), jak również wśród osób bezrobotnych w wieku 25-34 lata – 59,58% i 35-44 lata (56,25%).

W ramach diagnozy sytuacji w zakresie równości płci w gminie przeprowadzono badanie przy zastosowaniu anonimowej ankiety, w której pytano o wybrane zagadnienia dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć. Do analizy przedłożono 48 ankiet wypełnionych przez wybranych losowo mieszkańców gminy. W pierwszej kolejności poproszono uczestników badania o odpowiedź na pytanie, czy istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn jest problemem społecznym. Tyle samo respondentów (po 23,9%) odpowiedziało „tak” i „nie”. Niewiele mniej (po 19,6%) było odpowiedzi: „raczej tak” i „raczej nie”. Kolejne pod względem liczebności grupy uczestników badania (po 6,5%) odpowiedziały: „trudno powiedzieć” i „nie dostrzegam problemu”.

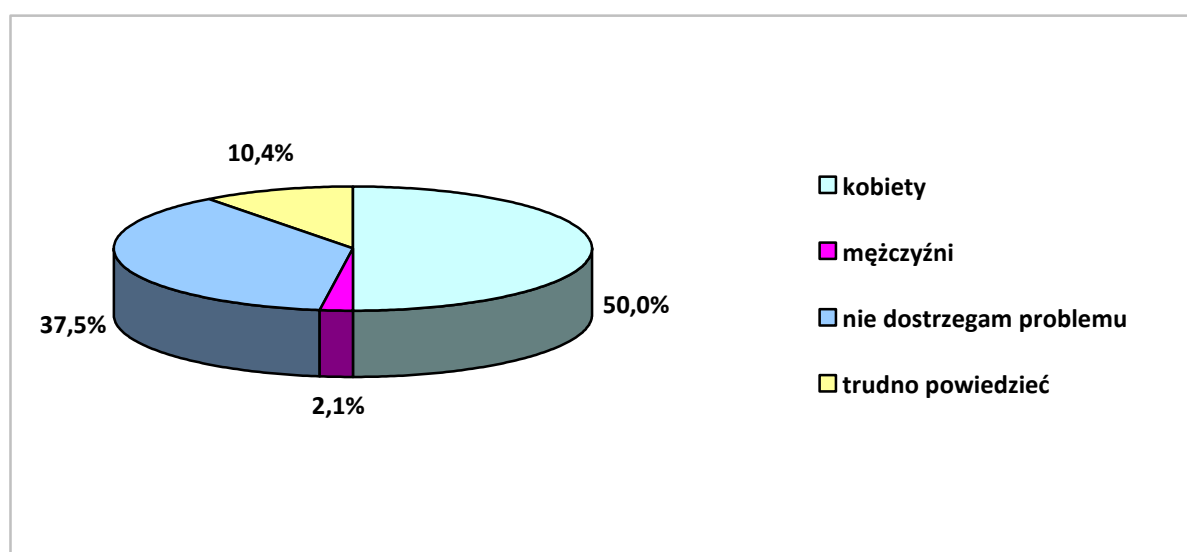
Wykres 11. Czy postrzega Pani/Pan istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn jako problem społeczny?

Dane z badania ankietowego.

Zasada równości szans płci nie jest zasadą dotyczącą tylko kobiet, tworzoną przez kobiety i dyskryminującą mężczyzn, ani też nie ma na celu doprowadzenia do tego, aby kobiety i mężczyźni stali się tacy sami. Ma ona ograniczać dyskryminację zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przypisując taką samą wartość społeczną, równe prawa oraz równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju) kobietom i mężczyznom. Z tego względu w następnym pytaniu zapytano respondentów, kto ich zdaniem jest bardziej zagrożony problemem nierówności szans. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 12. Kto jest bardziej zagrożony problemem nierówności szans kobiet i mężczyzn w gminie?

Dane z badania ankietowego.

Połowa ankietowanych (50%) stwierdziła, że bardziej zagrożone są kobiety. Tylko 2,1% badanych wskazało na mężczyzn. Prawie 10,4% uczestników badania nie potrafiło tego ocenić, a 37,5% badanych w ogóle nie dostrzegło problemu.

Na kolejne pytanie ankiety, które brzmiało: „Czy Pani/Pana zdaniem płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej i społecznej?”, przecząco odpowiedziała zdecydowana większość, bo 70,8% respondentów. Natomiast pozostałe 29,2% uczestników badania wyraziło przekonanie, że płeć jednak ogranicza możliwości w tym zakresie.

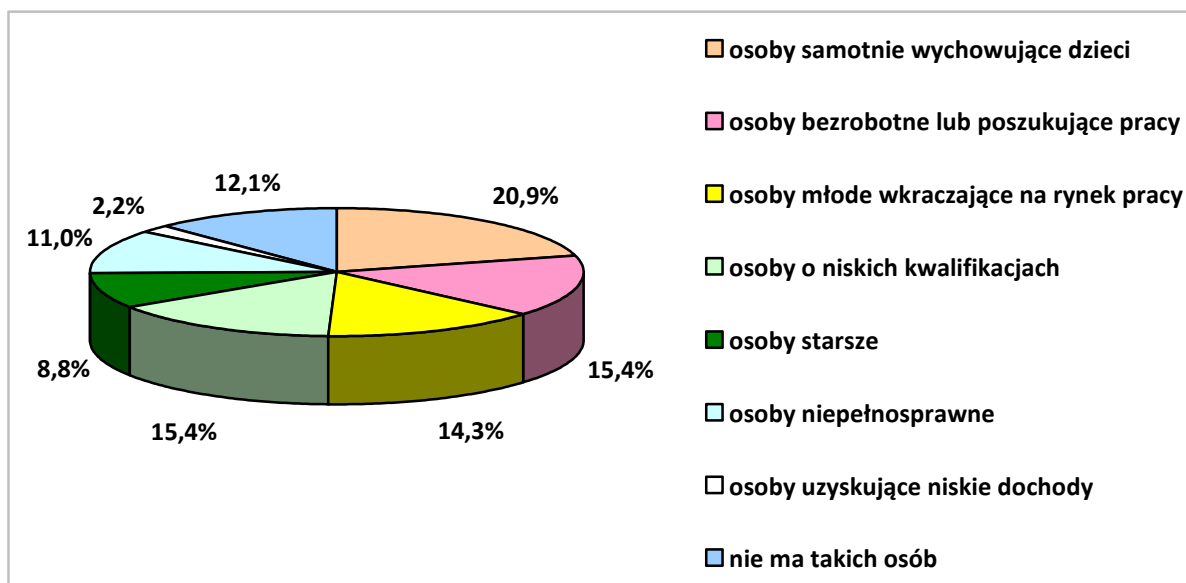
W następnym pytaniu zapytano ankietowanych, czy znają w gminie przypadki dyskryminacji ze względu na płeć, lub czy słyszeli o takich przypadkach. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że zdecydowana większość respondentów (79%) nie zna takich przypadków, 16% badanych słyszało o takich przypadkach, a tylko 5% ankietowanych mieszkańców gminy zna takie przypadki.

Ankietowani odpowiadali również na pytanie: „Czy Panią/Pana lub członka Pani/Pana rodziny dotknęła dyskryminacja ze względu na płeć?”. Na to pytanie tylko 8% uczestników odpowiedziało twierdząco, a zaprzeczyła przytłaczająca większość respondentów (92%).

Odpowiadając na następne pytanie ankiety, respondenci wskazywali grupy mieszkańców gminy najbardziej zagrożone dyskryminacją ze względu na płeć. Szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi obrazuje poniższy wykres.

Wykres 13. Jakie grupy mieszkańców gminy są zagrożone dyskryminacją ze względu na płeć?

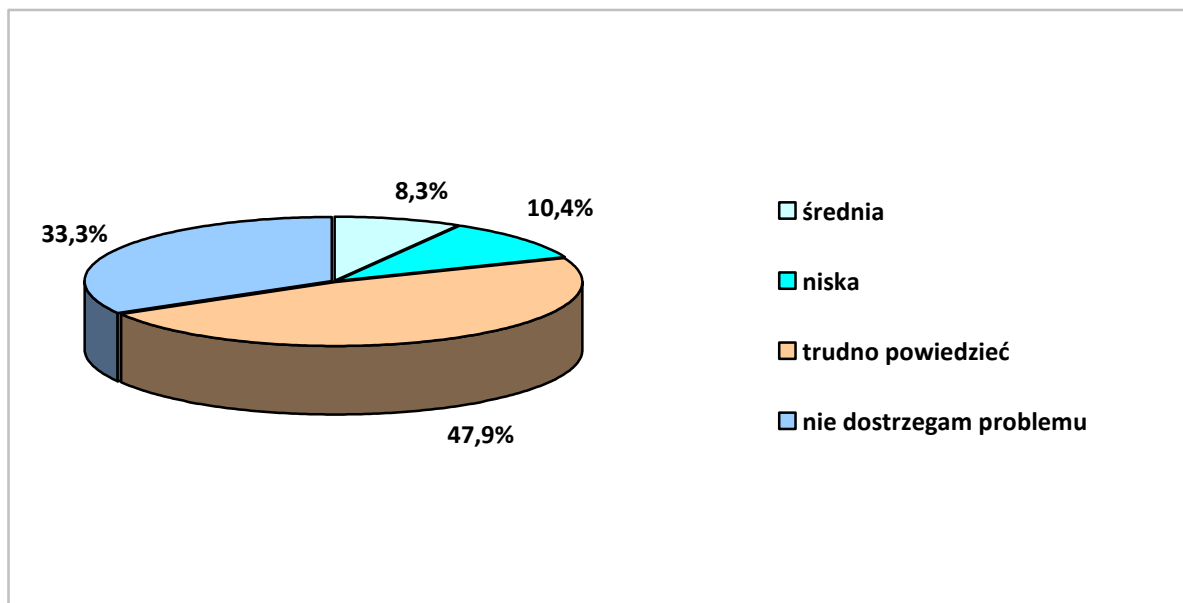

Dane z badania ankietowego.

Najczęściej wskazywano osoby samotnie wychowujące dzieci (20,9%), osoby bezrobotne lub poszukujące pracy i osoby o niskich kwalifikacjach (po 15,4%), a także osoby młode, wkraczające na rynek pracy (14,3%). Wymieniono też osoby niepełnosprawne (11%), starsze (8,8%) oraz osoby uzyskujące niskie dochody (2,2%). Należy przy tym odnotować, że według 12,1% respondentów w ogóle „nie ma takich osób”.

Następne pytanie ankiety brzmiało: „Jeśli dyskryminacja ze względu na płeć jest problemem w gminie, to jaka jest jego skala?”. Na temat skali występującej w gminie dyskryminacji ze względu na płeć nie potrafiło udzielić odpowiedzi 47,9% ankietowanych, a 33,3% badanych odpowiedziało, że nie dostrzega problemu. Natomiast spośród tych respondentów, którzy problem dostrzegają, jego skalę jako niską określiło 10,4% badanych, a jako średnią 8,3%. Żaden z respondentów nie wskazał odpowiedzi, że skala jest „wysoka”.

Wykres 14. Jeśli dyskryminacja ze względu na płeć jest problemem w gminie, jaka jest jego skala?

Dane z badania ankietowego.

Ankietowani odpowiadali również na pytania dotyczące prowadzonych w gminie działań na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn oraz w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że takie działania nie są znane większości respondentów.

Podsumowując wyniki ankiety, należy zauważyć, że 29,2% respondentów uznało, że płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej, ponadto 43,5% ankietowanych odpowiedziało, że kwestie istnienia nierówności płci postrzega jako problem społeczny. To uprawnia do sformułowania wniosku, iż należy podejmować działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie równości płci, położyć nacisk na przyczynianie się do osłabienia istniejących nierówności w obszarze rynku pracy, a także uwzględnić zagadnienie równości płci w działaniach ukierunkowanych na wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży. Warto przy tym mieć na względzie, by uczytelniać takie działania, gdyż – jak pokazała analiza ankiet – niemal 80% respondentów nie było w stanie ich ocenić, a prawie 40% uważa, że takie działania w ogóle nie są w gminie prowadzone.

18. SYTUACJA DZIECKA

Analiza sytuacji dziecka w gminie Siennica została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne uczniów

pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych.

Do analizy przedłożono 4 ankiety – wypełnione przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów – z następujących placówek oświatowych:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Siennicy (liczba uczniów: 360, liczba nauczycieli: 31),
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Starogrodzie (liczba uczniów: 83, liczba nauczycieli: 17),
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Absolwentów Siennickich Szkół Pedagogicznych w Nowej Pogorzeli (liczba uczniów: 39, liczba nauczycieli: 14),
- Zespół Szkół im. Zawiszy Czarnego w Żakowie.

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że 3 szkoły zatrudniają pedagoga i logopedę, 2 szkoły zatrudniają psychologa, a jedna szkoła zatrudnia pielęgniarkę. Żadna ze szkół nie zatrudnia doradcy zawodowego. Wszystkie placówki prowadzą dożywianie uczniów. Również wszystkie szkoły zapewniają uczniom dostęp do Internetu. Jednak tylko dwie szkoły dają możliwość korzystania z sali gimnastycznej. Jedna szkoła posiada klasy integracyjne. Przedstawiciele dwóch placówek zauważyli trudności z dojazdem uczniów na zajęcia.

Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła przedmiotowe, przyrodnicze, ekologiczne, informatyczne, muzyczne, plastyczne, teatralne, taneczne, językowe, dziennikarskie i sportowe). Jednocześnie we wszystkich placówkach prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są: zajęcia wyrównawcze (3 placówki), korekcyjno-kompensacyjne (4), logopedyczne (4), socjoterapeutyczne (1), psychoterapeutyczne (1) oraz gimnastyka korekcyjna (1).

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog obejmujący kilkanaście zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na bezrobocie, niskie zarobki, problemy finansowe oraz niezaradność rodziców. Ankietowani zwracali również uwagę na dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do nadużywania alkoholu przez rodziców i przemocy w rodzinie. Wypełniając zamknięty katalog identyfikujący występowanie zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy problemów zawiera poniższa tabela.

Tabela 39. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy

zachowania i zjawiska patologiczne	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	1	5	3
sięganie po alkohol	1	1	3
sięganie po narkotyki	–	–	4
niszczenie mienia szkolnego	1	4	3
kradzieże	1	3	3
dyskryminacja	1	1	3
udział w grupach negatywnych	–	–	4
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	1	1	3
autoagresja	–	–	4
ucieczki z domu	1	1	3
przestępczość ujawniona	2	2	2
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	3	5	1
zaniedbanie dziecka	3	8	1
przemoc w rodzinie	3	4	1
wykorzystywanie seksualne	–	–	4

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

W środowisku szkolnym stwierdzono: sięganie przez uczniów po papierosy, przypadki niszczenia mienia szkolnego, stosowania agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, kradzieży, jak również przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego. W otoczeniu rodzinnym odnotowano z kolei przypadki zaniedbania dziecka, a także przemocy w rodzinie.

Obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców

Ankietowani identyfikowali również obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców. Najczęściej podkreślali potrzebę

zagospodarowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży, szukania alternatywnych form spędzania czasu. Zwracali także uwagę na konieczność wnikliwego przyglądania się środowisku ucznia, a zwłaszcza umiejętności radzenia sobie z problemami i wychodzenia z trudnych sytuacji życiowych. Wskazano również na potrzebę udzielania pomocy psychologicznej uczniom i rodzicom.

Działania profilaktyczne podejmowane w szkołach

W placówkach oświatowo-wychowawczych podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich realizowane są programy i kampanie profilaktyczne związane z profilaktyką uzależnień, profilaktyką przemocy, eliminowaniem zachowań agresywnych, promowaniem zdrowego stylu życia, a także sposobami radzenia sobie w trudnych sytuacjach, wzmacniania podstawowych umiejętności społecznych i tworzenia relacji międzyludzkich. Organizowane są warsztaty i pogadanki tematyczne na lekcjach wychowawczych (np. z pedagogiem, zaproszonymi specjalistami). Prowadzone są również akcje szkolne związane z bezpieczeństwem w domu i na ulicy, zagrożeniami, udzielaniem pierwszej pomocy. W jednej placówce – w Zespole Szkół im. Zawiszy Czarnego w Żakowie – działa świetlica socjoterapeutyczna.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Według ankietowanych podejmowane w placówkach oświatowo-wychowawczych różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne są raczej wystarczające. Jednocześnie wskazano na potrzebę m.in. organizowania dla rodziców prelekcji podnoszących jakość kompetencji wychowawczych. Zwrócono również uwagę, iż należałoby zwiększyć czas pracy w ramach zajęć świetlicy socjoterapeutycznej.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się spotkania na wywiadówkach, konsultacje indywidualne na temat różnych problemów. Rodzice aktywnie uczestniczą także w życiu szkoły, pomagając przy organizacji imprez szkolnych lub wycieczek. Odbywają się również spotkania z rodzicami uprawiającymi „ciekawą zawód”.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami

Podobnie jak w przypadku oceny współpracy szkół z rodzicami, przedstawiciele wszystkich badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów tych zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Urząd Gminy, Policję, Fundację „Dzieci Niczyje” oraz Caritas.

Współpraca polega m.in. na wzajemnym wsparciu, pomocy w dożywianiu uczniów, prowadzeniu spotkań, warsztatów, pogadek przeprowadzanych przez pielęgniarki czy funkcjonariuszy policji, jak również organizowaniu różnego rodzaju akcji. Nauczyciele są też członkami Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, powołanego przez Wójta Gminy Siennica.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność poszerzenia oferty kół zainteresowań i nieodpłatnych zajęć pozaszkolnych, rozwijających zdolności artystyczne i sportowe dzieci, a także umożliwienia dostępu do sali gimnastycznej w każdej szkole. Wśród innych potrzeb przedstawiciele szkół wskazali na konieczność zorganizowania klubu dla dzieci i młodzieży, wspierającego rozwój pasji i zainteresowań. Zwrócono także uwagę na potrzebę wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych, na przykład poprzez dofinansowanie wypoczynku uczniów.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

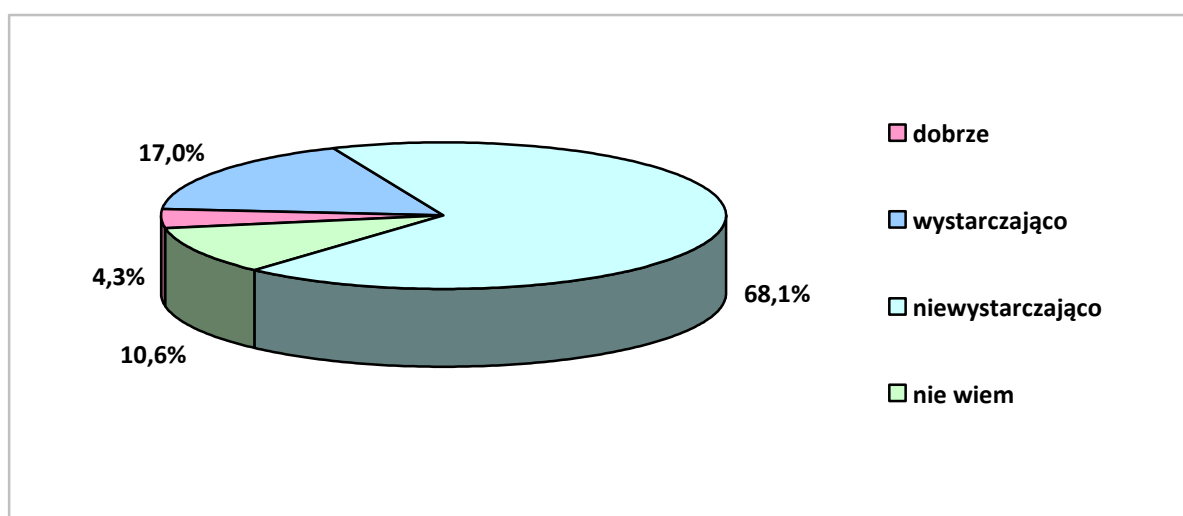
Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, ankietowani wskazywali przede wszystkim na konieczność diagnozowania i monitorowania problemów i potrzeb dzieci oraz, w miarę możliwości, reagowania na nie. Respondenci zwracali także uwagę na potrzebę organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży. Wśród propozycji znalazła się możliwość wydłużenia godzin pracy świetlicy szkolnej, aby pomóc dzieciom w wyrównywaniu braków edukacyjnych poprzez pomoc przy odrabianiu lekcji. Ankietowani podkreślili także konieczność współpracy z rodzicami i wspierania ich w trudnych sytuacjach. W tym miejscu wskazali na wsparcie pedagoga.

Sytuację uczniów mogą także poprawić zajęcia umożliwiające zdobycie ważnych kompetencji społecznych, które ułatwiają młodym osobom wejście w dorosłość.

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie w opinii społeczności lokalnej

O wyrażenie swoich opinii na temat obecnej organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie poproszono przedstawicieli społeczności lokalnej, wśród których znaleźli się losowo wybrani mieszkańcy gminy Siennica oraz przedstawiciele samorządu i instytucji gminnych. Rozkład uzyskanych odpowiedzi obrazuje poniższy wykres.

Wykres 15. Jak Pani/Pan ocenia działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość (68,1%) ankietowanych oceniła działania gminy w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie Siennica jako niewystarczające. Z kolei 27,6% respondentów oceniło pozytywnie działania gminy w tym zakresie: 17% wystarczająco, a 10,6% dobrze.

W kolejnym pytaniu badania ankietowego poproszono o przedstawienie propozycji, które poprawiłyby dotychczasową ofertę spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież w gminie Siennica. Wymieniano m.in.: poszerzenie oferty darmowych form spędzania czasu dla dzieci i młodzieży (taniec, basen, kino, zajęcia teatralne, zajęcia plastyczne, komputerowe, muzyczne ze śpiewu i gry na instrumentach, sportowe, nieodpłatne zajęcia z nauki języka obcego, organizowanie konkursów, wycieczek, a także organizowanie imprez integracyjnych skierowanych do całych rodzin.

19. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Planowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, zapewnianie im odpowiednich warunków życia oraz kontynuowania aktywności wymaga zbadania liczebności i struktury tej grupy mieszkańców gminy. Jak wynika z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy Siennica, nieznacznie z roku na rok malała liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (z 801 w 2012 r. do 788 w 2014 r.), jednocześnie zwiększała się populacja młodszych grup wiekowych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Mieszkańcy gminy w wieku poprodukcyjnym w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
ludność gminy ogółem	7 153	7 172	7 209
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	801	790	788
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności gminy	11,12%	10,96%	10,94%

Dane Urzędu Gminy Siennica.

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy wynika, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2012-2014 ulegał nieznacznemu zmniejszeniu; wynosił on odpowiednio: 11,12%, 10,96% i 10,94%.

Mimo iż sytuacja demograficzna w gminie odbiega korzystnie od notowanego w skali całego kraju procesu starzenia się społeczeństwa, to jednak należy mieć na uwadze takie niekorzystne przesłanki, jak wahająca się dzietność rodzin, a z drugiej strony wydłużający się średni okres życia. Stanowi to wyzwanie dla służb i instytucji realizujących założenia polityki społecznej. Sytuacja ta wymaga ukierunkowania działań pomocowych w większym stopniu na potrzeby ludzi starszych, aby udzielać odpowiedniego do potrzeb wsparcia – materialnego bądź rzeczowego, ale także zapewnić dostęp do usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz zorganizować różnorodne formy aktywizacji ruchowej, towarzyskiej i kulturalnej.

Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, należy oczekiwać, że problemy związane z wiekiem będą w kolejnych latach ulegać nasileniu. Osoby starsze są z reguły bardziej narażone na choroby. Wiąże się z tym problem występowania niepełnosprawności i uzależnienia od pomocy innych. Należy zauważyć, że wśród beneficjentów pomocy społecznej, udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siennicy, w 2014 roku były 33 osoby w wieku 61-70 lat oraz 3 osoby w wieku 71 lat i więcej.

W ramach swojej działalności Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które wymagają pomocy osób drugich. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. Dane na temat tego rodzaju pomocy zawiera poniższa tabela.

Tabela 41. Usługi opiekuńcze przyznane przez GOPS w latach 2012-2014

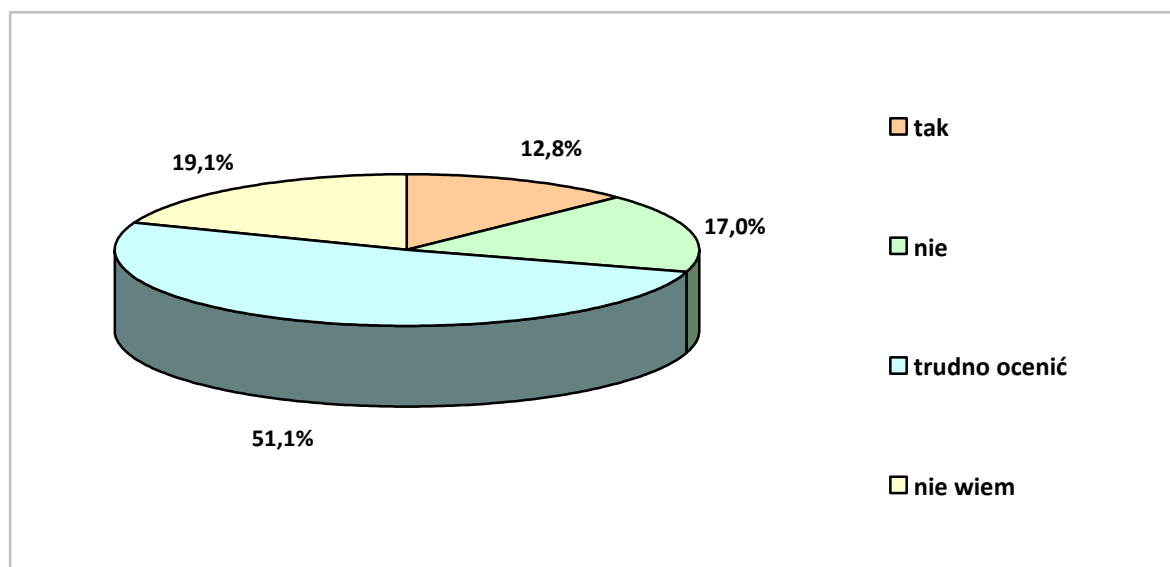
	2012	2013	2014
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w postaci usług opiekuńczych	10	8	7
liczba osób w rodzinach	10	8	7
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0
liczba osób w rodzinach	0	0	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zapytano mieszkańców gminy Siennica o problemy, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. W odpowiedzi najczęściej wskazywano samotność, ubóstwo, problemy zdrowotne, długie oczekiwanie na wizyty do specjalistów, brak pomocy ze strony rodziny i słabą dostępność do usług opiekuńczych, problemy materialne i mieszkaniowe wynikające z niskich emerytur i wysokich kosztów leczenia i rehabilitacji, trudności w przemieszczaniu się wynikające z niedostosowania połączeń komunikacyjnych i barier architektonicznych, zbyt małą liczbą miejsc w domach pomocy społecznej i domach spokojnej starości oraz niewystarczającą ofertę usług dla osób starszych w zakresie spędzania czasu wolnego (brak klubów, stowarzyszeń, miejsc w domu dziennego pobytu) i ogólny brak zrozumienia dla trudności towarzyszących starości.

W kolejnym pytaniu uczestnicy badania ankietowego zostali poproszeni o ocenę realizowanych w gminie działań adresowanych do osób starszych. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 16. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość badanych (51,1%) miała trudności w dokonaniu oceny, czy prowadzone na terenie gminy działania uwzględniają potrzeby osób starszych. Tylko 12,8% ankietowanych uważa, że działania te uwzględniają potrzeby osób starszych, natomiast 17% jest przeciwnego zdania.

20. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Z uwagi na to, że, jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2002 roku.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2002 roku w gminie Siennica mieszkało ogółem 697 osób niepełnosprawnych (509 niepełnosprawnych prawnie i 188 niepełnosprawnych tylko biologicznie). Było wśród nich 349 mężczyzn i 348 kobiet. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności gminy wynosił 4,8%.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w gminie oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w gminie, korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy

Społecznej w Siennicy wynika, że w latach 2012-2014 niepełnosprawność była częstym, pod względem liczby beneficjentów, powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby rodzin oraz liczby osób w tych rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w latach 2012-2014.

Tabela 42. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba rodzin	34	34	32
liczba osób łącznie w rodzinach	74	63	55

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy.

Należy dodać, że w 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siennicy wypłacił 219 świadczeń (na łączną kwotę 17 000 zł) w postaci dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz 1 585 zasiłków pielęgnacyjnych na kwotę: 242 505 zł.

Warto w tym miejscu przytoczyć informacje Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Mińsku Mazowieckim, dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (z uwzględnieniem orzeczonego stopnia niepełnosprawności) wydanych mieszkańcom gminy Siennica w latach 2012-2014.

Z danych tych wynika, iż w analizowanym okresie liczba wydanych orzeczeń osobom powyżej 16. roku życia ulegała wahaniom (63 w 2012 r., 79 w 2013 r., 71 w 2014 r.), wahała się również liczba orzeczeń wydanych dzieciom do lat 16.

Liczba decyzji o znacznym stopniu niepełnosprawności ulegała dość znacznym wahaniom, najwyższą wartość osiągając w 2013 r. – 32, natomiast liczba orzeczeń o umiarkowanym i lekkim stopniu niepełnosprawności pozostawała w analizowanych latach na zbliżonym poziomie. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 43. Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom z gminy do lat 16	17	9	12
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy powyżej 16. roku życia	63	79	71
..... w tym o znacznym stopniu niepełnosprawności	16	32	26
..... w tym o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	26	27	26
..... w tym o lekkim stopniu niepełnosprawności	21	20	19

Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Mińsku Mazowieckim.

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w gminie Siennica mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim, które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się oraz dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby osób niepełnosprawnych z gminy, które w latach 2012-2014 skorzystały z tego wsparcia.

Tabela 44. Wsparcie udzielone przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	14	9	11
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze	18	10	8
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano likwidację barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się	1	1	3

Dane Powiatowego Centrum Pomocy w Mińsku Mazowieckim.

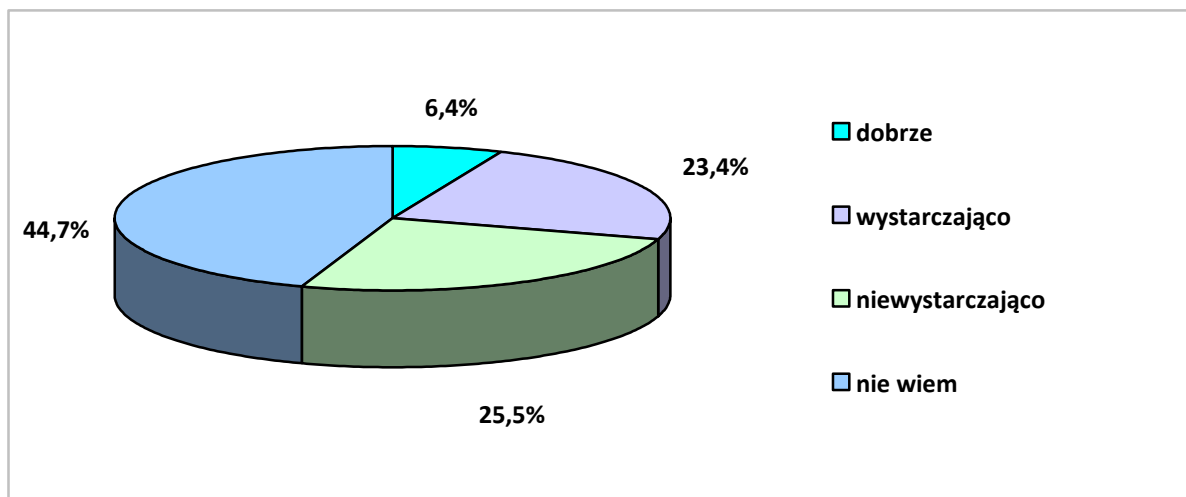
W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania zadano mieszkańcom gminy Siennica trzy pytania pozwalające uzyskać opinie na temat wsparcia udzielanego mieszkańcom gminy borykającym się z problemami niepełnosprawności oraz dostępu do usług rehabilitacyjnych dla niepełnosprawnych dzieci.

Zdaniem tylko 6,4% ankietowanych gmina dobrze realizuje działania na rzecz osób niepełnosprawnych. 23,4% badanych uznało je za wystarczające, jednak aż 25,5% respondentów stwierdziło, że są one niewystarczające. Należy przy tym zauważyć, że 44,7% badanych nie miało żadnego zdania na ten temat.

Trochę lepiej ankietowani ocenili dostęp do wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie. 37,5% respondentów stwierdziło, że gmina zapewnia takie wsparcie, przeciwnego zdania było 2,1% badanych. Jednocześnie aż 27,1% pytanych nie było w stanie ocenić wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, a zdania w tej sprawie nie wyraziło 33,3% mieszkańców. Według 20,8% badanych rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi mają zapewniony dostęp do usług rehabilitacyjnych. Z kolei 12,5% ankietowanych jest przeciwnego zdania. Jednak aż 29,2% respondentów nie oceniło działań gminy w tym zakresie, a opinii w tej sprawie nie miało 37,5% pytanych.

Rozkład uzyskanych odpowiedzi na pytanie o ocenę działań realizowanych w gminie na rzecz osób niepełnosprawnych obrazuje poniższy wykres.

Wykres 17. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania na rzecz osób niepełnosprawnych?

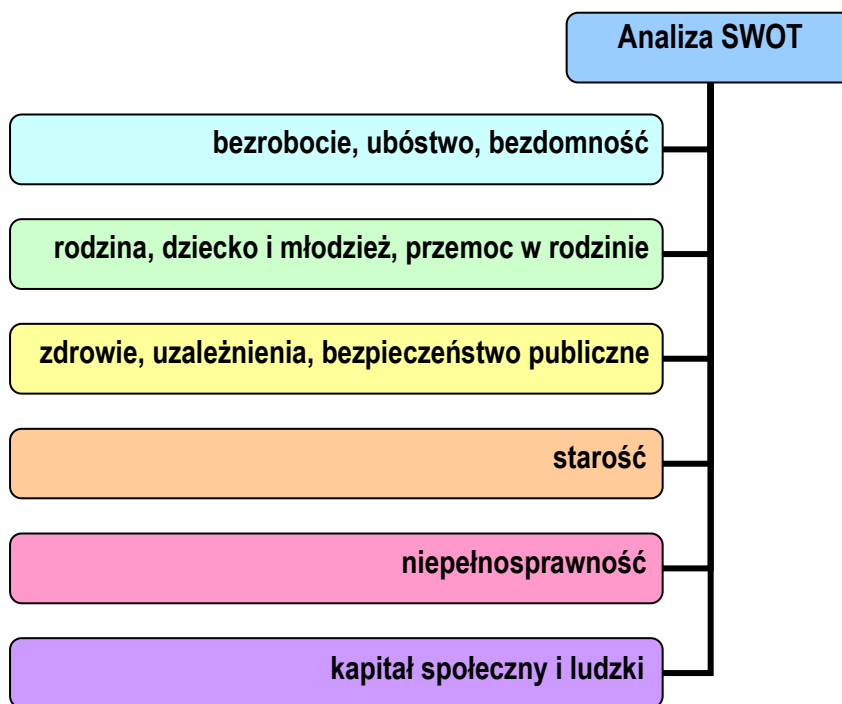
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Należy odnotować, iż problemy osób niepełnosprawnych i ich rodzin nie są w gminie dostatecznie znane mieszkańcom. Przemawia za takim wnioskiem spory procent odpowiedzi wyrażających brak zdania. Biorąc jednak pod uwagę wszystkie dane dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych zgromadzone na potrzeby tego opracowania diagnostycznego, trzeba zaliczyć tę kwestię do istotnych problemów społecznych, z jakimi muszą się zmierzyć instytucje pomocowe działające na terenie gminy.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia). Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona w ujęciu: *mocne strony* i *słabe strony* to czynniki zależne od nas (te, na które mamy wpływ planistyczny i zarządczy), a *szanse* i *zagrożenia*, to czynniki obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu sprawczego. Obejmuje następujące obszary: bezrobocie, ubóstwo, bezdomność; rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; starość; niepełnosprawność; kapitał społeczny i ludzki.

Diagram 2. Obszary analizy SWOT

BEZROBOCIE, UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie problemu bezrobocia w gminie • stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców • prowadzenie działań służących aktywizacji osób bezrobotnych w gminie, wśród różnych grup wiekowych, w tym osób powyżej 45. roku życia • podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród kobiet • upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • podejmowanie działań służących przeciwdziałaniu ubóstwu w gminie • podejmowanie działań służących ograniczeniu zjawiska dziedziczenia biedy • prowadzenie akcji charytatywnych na rzecz ubogich • prowadzenie działań uwrażliwiających na problemy osób ubogich 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej (jak np. spółdzielnie socjalne), mogących tworzyć nowe miejsca pracy • niepozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu • brak organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób bezrobotnych • nierealizowanie programów i projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem • występowanie na terenie gminy zjawiska bezdomności • brak możliwości tworzenia mieszkań socjalnych • brak organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób bezdomnych

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • malejący poziom bezrobocia • wzrastająca liczba osób samozatrudnionych • niezwiększająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • malejący poziom bezrobocia wśród kobiet • wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • niepostępowanie zjawiska ubożenia mieszkańców gminy • zmniejszająca się skala zjawiska dziedziczenia biedy • włączanie się mieszkańców gminy w działania prowadzone na rzecz ubogich • wystarczające, w stosunku do potrzeb gminy, działania na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem • dostrzeganie przez społeczność lokalną problemów i potrzeb osób ubogich • diagnozowanie problemu bezdomności w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająco dostosowana do oczekiwań osób bezrobotnych oferta działań aktywizujących • brak możliwości znalezienia zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej • brak możliwości ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych • niekorzystanie z pomocy organizacji pozarządowych przez osoby bezrobotne • zapotrzebowanie na mieszkania socjalne • niewystarczająca oferta organizacji pozarządowych zajmujących się problemem bezdomności

RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • działania związane z analizowaniem potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin • działania mające na celu zapewnienie rodzinom dysfunkcyjnym wsparcie asystentów rodziny • zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia • analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę przedszkolną • odpowiednia baza dydaktyczna zapewniająca właściwy rozwój uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjum • oferowanie uczniom zajęć pozalekcyjnych przez placówki oświatowe • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego przez instytucje gminy • możliwość skorzystania z oferty organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • brak na terenie gminy placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • brak działań mających na celu kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych

<ul style="list-style-type: none"> • propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu • kadra przygotowana do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • funkcjonowanie w gminie zespołu interdyscyplinarnego • zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia • zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia • prowadzenie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zaspokajająca potrzeby mieszkańców oferta w zakresie opieki przedszkolnej • dostateczne środki finansowe na utrzymanie i rozwój bazy dydaktycznej szkół • zaspokajająca oczekiwania uczniów oferta zajęć pozalekcyjnych • rosnące zaangażowanie dzieci i młodzieży w ideę wolontariatu • pozytywny wpływ poradnictwa i podejmowanych interwencji na zmianę zachowań ofiar i sprawców przemocy w rodzinie • spadek liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia • zmniejszanie się społecznego przyzwolenia na stosowanie przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • nasilająca się skala problemów rzutu na prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie • zwiększająca się liczba rodzin dysfunkcyjnych • niewystarczający zakres wsparcia asystentów rodziny • niezaspokajanie potrzeb w zakresie poradnictwa specjalistycznego udzielanego rodzinom • niewystarczające wsparcie dla osób samotnie wychowujących dziecko • brak możliwości skorzystania z oferty placówek wsparcia dziennego przez potrzebujące wsparcia dzieci i młodzież • niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego • wzrastająca liczba rodzin zgłaszających potrzebę wsparcia ze strony organizacji pozarządowych • niewystarczająca kadra pracująca z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zwiększająca się liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • zwiększająca się liczba osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych • nasilająca się skala zjawiska przemocy w rodzinie

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie przez gminę dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki 	<ul style="list-style-type: none"> • brak kadry przygotowanej do pracy z osobami uzależnionymi • brak organizacji pozarządowych zajmujących się problemami uzależnień

<p>zdrowotnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poszerzenia zakresu świadczeń medycznych • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnianie dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień • kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe • prowadzenie wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień • diagnozowanie problemu spożywania alkoholu i narkotyków wśród dzieci i młodzieży • funkcjonowanie na terenie gminy grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • realizowanie w placówkach oświatowych na terenie gminy programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • podejmowanie przez jednostki gminne współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym (jak np. policja, prokuratura, sąd) i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania i ograniczenia przestępczości • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie • realizowanie w gminie inwestycji mających na celu zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze (m.in. remonty dróg i ulic, budowa chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego) • zachęcanie mieszkańców do włączania się w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej, zwalczania klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń • profilaktyka i pomoc rodzinie w zakresie uzależnień i patologii	
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczający dostęp mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii • wzrost zainteresowania wśród mieszkańców zdrowym trybem życia • wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców • zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami • zapewnienie pomocy grup i instytucji wsparcia wszystkim zainteresowanym osobom uzależnionym i współuzależnionym • wzrastająca świadomość dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami • wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość negatywnego wpływu przestępczości na życie społeczne • podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania i ograniczenia przestępczości • wzrastające poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców • wzrastające poczucie bezpieczeństwa na drodze • zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej, zwalczanie klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający zakres świadczeń medycznych dostępnych w gminie • niezadowalające efekty działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych podejmowanych w obszarze uzależnień • zwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • niewystarczająca liczba osób pracujących z osobami uzależnionymi • brak możliwości skorzystania z oferty organizacji pozarządowych zajmujących się problemami uzależnień

STAROŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców • monitorowanie warunków codziennego funkcjonowania osób starszych • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • prowadzenie działań na rzecz wzmacniania potencjału osób starszych • odpowiednia kadra pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin 	<ul style="list-style-type: none"> • brak w gminie takich form wsparcia osób starszych, jak: kluby seniora, domy dziennego pobytu • brak oferty spędzania wolnego czasu przez osoby starsze • niedostateczne możliwości zapewnienia osobom starszym wymagającym całodobowej opieki miejsca w domach pomocy społecznej • brak organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób starszych

<p>w sprawowanie opieki nad osobami starszymi</p> <ul style="list-style-type: none"> • stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych • funkcjonowanie w gminie wolontariatu na rzecz osób starszych 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • nieznaczny spadek liczby osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności gminy • posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny • dostrzeganie przez społeczność lokalną problemów i potrzeb osób starszych • korzystanie z oferty organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • konieczność poprawy warunków codziennego funkcjonowania osób starszych • niewystarczające zasoby gminne umożliwiające wzmacnianie potencjału osób starszych • częściowy wzrost liczby osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych • ograniczony dostęp przez osoby starsze w gminie do takich form wsparcia, jak kluby seniora, domy dziennego pobytu • niedostosowana do potrzeb i oczekiwań osób starszych oferta spędzania czasu wolnego • niewystarczająca w stosunku do potrzeb osób starszych dostępność domów pomocy społecznej • niezaspokajanie potrzeb osób starszych z gminy co do możliwości kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej • zapotrzebowanie na pomoc wolontariuszy wspierających osoby starsze w ich codziennym życiu

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie liczby orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy • informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • odpowiednia kadra pracowników świadczących opiekę i udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnym • świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • brak domów dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych • nieprowadzenie działań na rzecz tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej (jak np. warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie socjalne), mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne

<ul style="list-style-type: none"> • likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • informowanie przedsiębiorców z gminy o możliwościach refundacji ze środków PFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych • prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością (nauczanie indywidualne) • funkcjonowanie organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób niepełnosprawnych • prowadzenie działań zapobiegających marginalizacji i wykluczeniu osób niepełnosprawnych • funkcjonowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych 	
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • społeczna akceptacja potrzeby likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • posiadanie przez przedsiębiorców z gminy wystarczającej wiedzy o możliwościach refundacji ze środków PFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych • wzrastające w społeczności gminy przekonanie o potrzebie zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym • możliwość korzystania przez osoby niepełnosprawne z pomocy organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający dostęp osób niepełnosprawnych do usług rehabilitacyjnych • niedostateczna wiedza osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • nieadekwatna do zaspokojenia potrzeb liczebność i poziom fachowości kadry świadczącej opiekę i udzielającej wsparcia osobom niepełnosprawnym • niewystarczający dostęp do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi • niewystarczający dostęp osób niepełnosprawnych do domów dziennego pobytu • niewystarczająca wiedza osób niepełnosprawnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • brak podmiotów ekonomii społecznej (jak np. warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie socjalne), mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne • niewystarczające zasoby i możliwości gminy do zaspokajania potrzeb w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością • zapotrzebowanie na pomoc wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w ich codziennym życiu

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • zauważanie potrzeb mieszkańców zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym • stwarzanie w gminie możliwości realizacji społecznikowskich pasji mieszkańców • realizowanie działań propagujących wiedzę o możliwościach podejmowania przez mieszkańców inicjatyw lokalnych, tworzenia organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, partnerstw międzysektorowych • wspieranie aktywności gospodarczej mieszkańców • upowszechnianie wiedzy o możliwościach uzyskania wsparcia z systemu pomocy społecznej • wystarczające zabezpieczenie finansowe dla realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w gminie • podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach, konferencjach i innych formach doskonalenia zawodowego • realizowanie na terenie gminy przedsięwzięć (np. projektów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej) umożliwiających mieszkańcom korzystanie z oferty uczenia się przez całe życie (m.in. szkolenia i kursy dla osób dorosłych lub uniwersytet III wieku) • prowadzenie przez organizacje pozarządowe działań na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych • włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych • prowadzenie przez jednostki organizacyjne gminy (np. placówki oświatowe) działań w zakresie propagowania i inicjowania wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne działania mające na celu stwarzanie mieszkańcom możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie kultury, sportu i rekreacji • potrzeba poszerzenia sieci placówek pomocy społecznej w gminie dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców • niepozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej (np. z funduszy Unii Europejskiej)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • korzystny wpływ inicjatyw podejmowanych przez samorząd i instytucje gminy na wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • otwarcie społeczności lokalnej na kwestie integracji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu • wykazywanie aktywności społecznej przez mieszkańców gminy • wzrost aktywności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna wiedza mieszkańców gminy o możliwościach podejmowania inicjatyw lokalnych, tworzenia organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, partnerstw międzysektorowych • nieadekwatna do potrzeb oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna gminy • niedostateczna wiedza mieszkańców o dostępnych formach wsparcia z systemu

<ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy • wystarczające działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji gminnej kadry pomocy społecznej • dostateczna wiedza mieszkańców o dostępnych formach uzupełniania lub podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych osób dorosłych • wpływ działalności organizacji pozarządowych na łagodzenie problemów społecznych w gminie • wpływ działalności przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych na łagodzenie problemów społecznych w gminie • zainteresowanie mieszkańców różnymi formami działalności wolontarystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • pomocy społecznej • brak możliwości poszerzenia sieci placówek pomocy społecznej w gminie • wzrost zapotrzebowania na wsparcie z systemu pomocy społecznej • niewystarczające na skuteczną realizację zadań z zakresu pomocy społecznej środki będące w dyspozycji gminy
---	--

22. PODSUMOWANIE

Struktura demograficzna gminy Siennica jest dość korzystna: wzrasta liczba osób w wieku produkcyjnym, maleje liczba osób w wieku poprodukcyjnym, przyrost wykazuje w ostatnich latach wartości dodatnie. Niemniej, jeśli spojrzymy na dane odnoszące się do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, to należy zauważyć, że właściwie utrzymuje się ona na tym samym poziomie. Może to oznaczać, że niebawem znacznie się powiększą liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W tym kontekście należy mieć na względzie, że powiększającej się grupie ludzi starszych trzeba będzie udzielać stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego, co stanowić będzie kolejne wyzwanie dla władz lokalnych i instytucji pomocy społecznej.

Infrastruktura techniczna w gminie jest dość dobrze rozwinięta. W latach 2012-2014 zrealizowano w gminie m.in. takie inwestycje, jak: przebudowa drogi gminnej Starogród – Majdan, modernizacja budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Siennicy, przebudowa i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Siennicy, budowa kompleksu sportowego „Moje Boisko – Orlik 2012” w Siennicy, rozbudowa wodociągów i kanalizacji w Siennicy, przebudowa drogi gminnej Nowy Starogród – Majdan.

Jeśli chodzi o komunikację, to zdecydowana większość mieszkańców gminy odczuwa w tym względzie niedogodności. Występują one aż w 26 z 39 sołectw znajdujących się na

terenie gminy. Jedną z przyczyn takiej sytuacji jest mała liczba podmiotów świadczących usługi przewozowe w gminie.

W latach 2012-2014 ogólna liczba mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie pozostawała na tym samym poziomie. Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacano dodatki mieszkaniowe.

Na terenie gminy funkcjonuje 10 placówek oświatowych, w tym 3 przedszkola, 6 szkół podstawowych i 2 gimnazja (oba w zespołach szkół). Spośród mieszkańców gminy, uczestniczących w badaniu ankietowym, większość pozytywnie oceniła ofertę edukacyjną w gminie, natomiast w odpowiedzi na pytanie o placówki, których w gminie brakuje, wskazywano żłobek, przedszkole gminne i świetlicę środowiskową.

Działalność w zakresie kultury w gminie prowadzą: Gminna Biblioteka Publiczna w Siennicy oraz Muzeum Szkolne – Izba Pamiątek Siennickich Szkół im. Hipolity i Kazimierza Gnoińskich. Spośród uczestników badania ankietowego 72,3% stwierdziło, że oferta gminy w zakresie szeroko pojętej kultury jest niewystarczająca. Wskazując placówki kulturalne, których w gminie brakuje, ankietowani wymieniali kino i Gminny Ośrodek Kultury.

Mieszkańcy gminy Siennica mają zapewnioną opiekę zdrowotną w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Siennicy. Spośród uczestników badania ankietowego największa grupa (44,7%) uznała funkcjonowanie ochrony zdrowia w gminie jako niewystarczające, 36,2% z nich uznało istniejący stan rzeczy za wystarczający, 10,6% wskazało ocenę dobrą, a zdania w tej sprawie nie miało 8,5% mieszkańców gminy.

Wśród lekarzy specjalistów, których brakuje w gminie, wymieniano: pediatrę, stomatologa, okulistę, laryngologa, ginekologa, ortopedę, kardiologa, dermatologa, a także neurologa i endokrynologa.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w gminie jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Spośród ankietowanych mieszkańców gminy nieznaczna większość respondentów pozytywnie oceniła ofertę gminy Siennica w zakresie sportu i rekreacji, przy czym 12% uznało ją za dobrą, a 40% za wystarczającą. Z kolei jako niewystarczającą oceniło ją 36% uczestników badania. Wśród deficytów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani wymieniali: place zabaw, siłownię zewnętrzną, basen i ścieżki rowerowe. Walory przyrodniczo-krajoznawcze gminy, takie jak czystość i dobry stan naturalnego środowiska, są warunkami umożliwiającymi rozwój turystyki. W znajdujących się na terenie gminy ośrodkach agroturystycznych do dyspozycji jest 35 miejsc noclegowych.

Jeśli chodzi o stan bezpieczeństwa publicznego, w odpowiedzi na pytanie: „Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?”, zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców gminy (w sumie 70%) stwierdziła, że czuje się w miejscu zamieszkania bezpiecznie. Przeciwną opinię wyraziło 12,5% badanych. Jako działania, które należałoby podjąć w gminie w celu poprawy stanu bezpieczeństwa, ankietowani postulowali zwiększenie liczby patroli policyjnych i kontroli na drogach. Z kolei dla poprawy stanu bezpieczeństwa na drodze najczęściej wskazywali konieczność poprawy stanu dróg i poboczy oraz oświetlenia ulicznego, poprawy oznakowania oraz budowy zatoczek autobusowych.

Szeroko rozumianą pomoc społeczną w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, którego kadrę w 2014 roku stanowiło 8 osób, w tym: kierownik, 3 pracowników socjalnych oraz 4 pozostałych pracowników. Na 1 pracownika socjalnego przypadało 2 403 mieszkańców, co oznacza, że nie był spełniony ustawowy wskaźnik zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców.

W wykonywaniu zadań GOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi i innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2012-2014 zmniejszała się systematycznie z roku na rok. Analogicznie wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy – najwyższy wskaźnik odnotowano w 2012 roku (7,33%). Największą grupę w ich gronie stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie, najczęściej borykające się z brakiem zatrudnienia.

W latach 2012-2014 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo, a w dalszej kolejności: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawność oraz alkoholizm. W mniejszym stopniu mieszkańcy gminy korzystali z pomocy społecznej z takich przyczyn, jak: zdarzenie losowe, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz bezdomność.

W 2014 roku na terenie gminy Siennica funkcjonowały 22 organizacje pozarządowe. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego, podejmował z nimi współpracę. W gminie funkcjonowały też 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego.

W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Siennica przeprowadzono badania ankietowe wśród losowo wybranych mieszkańców gminy oraz osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. Do analizy przedłożono w sumie 47 wypełnionych

anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie. Wśród problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie, respondenci najczęściej wskazywali: niezaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu wolnego, alkoholizm, bezrobocie, dysfunkcyjność rodzin i problemy związane ze starzeniem się, nierówności społeczne, ubóstwo oraz problemy wynikające z niepełnosprawności.

Odpowiadając na pytanie pozwalające wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi, ankietowani podkreślali rolę właściwie zorganizowanej i przemyślanej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Wskazywali na konieczność lepszego rozpoznania problemów rodzin, docierania z ofertą pomocy do wszystkich potrzebujących wsparcia i indywidualnego podchodzenia do każdego problemu, udzielania pomocy w postaci wsparcia materialnego oraz poradnictwa (zwłaszcza psychologicznego), jak i aktywizacji zawodowej, pomocy w poszukiwaniu pracy oraz organizowania prac interwencyjnych.

Analiza struktury bezrobocia wykazała, że w latach 2012-2014 liczba osób bezrobotnych w gminie z roku na rok malała, przy czym w analizowanym okresie kobiety stały się mniejszością wśród osób bezrobotnych w gminie. Wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata oraz 18-24 lata, osoby pozostające bez zatrudnienia od 12 do 24 miesięcy oraz powyżej 24 miesięcy, osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat i bez stażu, a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym i gimnazjalnym i niższym

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata i 35-44 lata, osób pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy i powyżej 24 miesięcy, osób bez stażu pracy i ze stażem pracy 1-5 lat oraz osób z wykształceniem wyższym i policealnym i średnim zawodowym.

Problemem związanym między innymi z brakiem pracy i popadaniem w ubóstwo jest zagrożenie bezdomnością lub bezdomność. To zjawisko ma na terenie gminy bardzo ograniczony wymiar i utrzymuje się na niewielkim poziomie.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań, których inicjowanie należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Diagnoza problemów uzależnień i przemocy w rodzinie pozwala stwierdzić, że w latach 2012-2014 środki finansowe wydatkowane w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów

uzależnień i przemocy w rodzinie z każdym rokiem wzrastały (90.741 zł w 2012 r., 96.272 zł w 2013 r., 100.059 zł w 2014 r.).

W analizowanym okresie rosły kwoty przeznaczane na walkę z alkoholizmem, natomiast środki wykorzystywane na przeciwdziałanie narkomanii ulegały wahaniom. W budżecie nie uwzględniono osobnych środków mających służyć działaniom ograniczającym przemoc w rodzinie.

Badania ankietowe dotyczące problemów równości płci wykazały, że koncentrują się one głównie wokół osób samotnie wychowujących dzieci i w obszarze zatrudnienia. Ankietowani nie potrafili odpowiedzieć na pytanie, czy samorząd gminy prowadzi działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn oraz w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć.

Analiza sytuacji dziecka w gminie wykazała, że problemami, które najczęściej dosięgają dzieci, młodzież i ich rodziny, są: zaniedbanie dziecka, sięganie przez uczniów po papierosy, przypadki niszczenia mienia szkolnego, a także przemoc w rodzinie. Wskazano również na pojedyncze przypadki stosowania agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, kradzieży, oraz problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego.

Z kolei analiza potrzeb dzieci i młodzieży pokazała konieczność zapewnienia im szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, poszerzenia oferty edukacyjnej, zapewnienia prawidłowej opieki rodzicielskiej nad dziećmi, jak również dalszego wspierania dzieci pochodzących z rodzin ubogich poprzez zwiększenie pomocy socjalnej.

Pomimo że w ostatnich latach w gminie liczba osób starszych z roku na rok nieznacznie malała, trzeba mieć na uwadze, że osoby te są z reguły bardziej narażone na choroby i niepełnosprawność, z czym wiąże się narastający problem uzależnienia od pomocy innych. Wśród beneficjentów pomocy społecznej udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siennicy w 2014 roku były 33 osoby w wieku 61-70 lat oraz 3 osoby w wieku 71 lat i więcej.

Oceniając realizowane w gminie działania adresowane do osób starszych, tylko 12,8% badanych uznało, że działania te uwzględniają potrzeby osób starszych, natomiast 17% było przeciwnego zdania.

Analiza sytuacji osób niepełnosprawnych pozwoliła stwierdzić, że w latach 2012-2014 niepełnosprawność była, pod względem liczby beneficjentów, jednym z ważniejszych powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie. Z danych tych wynika, iż w analizowanym okresie liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, zarówno

dzieciom do lat 16, jak i osobom powyżej 16. roku życia, ulegała wahanom. Trzeba w tym miejscu zwrócić uwagę na zwiększoną liczbę wydanych orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności w 2013 roku.

Na pytanie: „Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania na rzecz niepełnosprawnych?”, tylko 6,4% ankietowanych odpowiedziało, że gmina dobrze realizuje te działania, 3,4% badanych uznało je za wystarczające, jednak aż 25,5% respondentów stwierdziło, że są one niewystarczające.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Ocena założeń poprzednio realizowanej strategii, jak również wnioski płynące z tej oceny oraz uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, wyników badań ankietowych oraz analizie SWOT, pozwoliły na opracowanie założeń polityki społecznej gminy Siennica na lata 2016-2021. Zostały one przedstawione w formie misji, celów i kierunków działań.

1. MISJA

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siennica na lata 2016-2021, jest następująca:

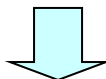
**„Gmina Siennica
podejmuje działania zmierzające do integracji społeczności lokalnej,
przeciwdziała marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin,
wspiera mieszkańców, starając się zapewnić im
właściwe warunki do rozwoju”.**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

CEL STRATEGICZNY 1.

Przeciwdziałanie problemom ubóstwa, bezrobocia i bezdomności.

Cele operacyjne:

- 1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim.**
- 2. Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy.**
- 3. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
3. Organizowanie dożywiania w szkołach, wyposażanie w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, organizowanie wypoczynku, zapewnienie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego dzieciom z rodzin ubogich.
4. Podejmowanie rozmów motywujących, wsparcie osób i rodzin ubogich pracą socjalną z wykorzystaniem kontraktów socjalnych.
5. Stworzenie systemu ulg w opłatach lokalnych w celu wsparcia osób i rodzin ubogich.
6. Podjęcie starań w celu utworzenie stołówki dla osób i rodzin ubogich.
7. Świadczenie pomocy w ramach programów żywnościowych.
8. Organizowanie akcji charytatywnych, zbiórek odzieży i środków czystości.
9. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz z Kościołem.
10. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach.
2. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS.
3. Organizowanie prac interwencyjnych i społecznie użytecznych na terenie gminy.
4. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi i pozostającymi bez pracy, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
5. Promowanie w obszarze rynku pracy zasady równości płci, uwzględnianie równości płci w podejmowanych działaniach na rzecz osób bezrobotnych.
6. Podejmowanie działań zmierzających do tworzenia miejsc pracy na terenie gminy, m.in. poprzez wspieranie inicjatyw gospodarczych mieszkańców oraz promowanie gminy w celu pozyskania inwestorów zewnętrznych.
7. Wspieranie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej.
8. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym:

1. Monitorowanie zagrożeń mogących prowadzić do wystąpienia zjawiska bezdomności na terenie gminy.
2. Podjęcie starań w celu zwiększenia liczby mieszkań socjalnych.
3. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie im schronienia oraz dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2016-2021.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

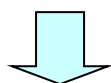
Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób ubogich i bezrobotnych objętych pracą socjalną,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa bezrobocia i bezdomności,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych.

CEL STRATEGICZNY 2.

Wzmacnianie potencjału rodzin, pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, zaspokajanie potrzeb zdrowotnych mieszkańców.

Cele operacyjne:

1. **Wzmacnianie potencjału rodzin, podnoszenie poziomu i jakości ich funkcjonowania.**
2. **Wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej.**

3. **Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.**
4. **Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Wzmacnianie potencjału rodzin, podnoszenie poziomu i jakości ich funkcjonowania:

1. Promowanie prawidłowego modelu rodziny, edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników GOPS-u i placówek oświatowych.
2. Edukowanie rodzin niezaradnych wychowawczo w celu nabycia i podniesienia świadomości w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych oraz rozwiązywania konfliktów rodzinnych.
3. Podjęcie działań w celu tworzenia grup wsparcia dla rodzin problemowych.
4. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
5. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
6. Zatrudnianie, adekwatnie do potrzeb, asystentów rodziny oraz organizowanie szkoleń i projektów dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
7. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapii rodzinnej).
8. Pomoc rodzinom wielodzietnym poprzez m.in. wprowadzenie lokalnej Karty Dużej Rodziny, przeciwdziałanie przejawom dyskryminacji rodzin wielodzietnych.
9. Wspierania różnych form opieki nad dziećmi do lat 3.
10. Integrowanie prowadzonych działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, Policji, organizacji pozarządowych i Kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej:

1. Zapewnienie osobom uzależnionym, w szczególności od alkoholu i środków psychoaktywnych, dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.

2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego.
3. Rozszerzenie działalności grupy wsparcia AA.
4. Zapewnienie osobom i rodzinom dotkniętym problemami przemocy domowej dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego, a w razie potrzeby schronienia w celu odizolowania od sprawców przemocy.
5. Kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjnych.
6. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.
7. Tworzenie, w miarę wystąpienia takiej potrzeby, grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
8. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, podnoszenie kwalifikacji członków zespołu w kwestiach przeciwdziałania i zapobiegania przemocy w rodzinie.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju:

1. Podejmowanie działań mających na celu zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu kształcenia w placówkach oświatowych na terenie gminy.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy i wsparcia dostępu do specjalistów, jak pediatra, psychiatra dziecięcy czy psycholog.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce, m.in. przez wolontariuszy.
4. Zapewnienie uczniom niepełnosprawnym dostępu do kształcenia, m.in. poprzez organizację nauczania indywidualnego.
5. Monitorowanie środowiska uczniów pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny.
6. Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, a także rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego przy wykorzystaniu zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy.
7. Podjęcie działań w celu organizacji świetlicy środowiskowej dla dzieci i młodzieży umożliwiającej rozwój zainteresowań i oferującej wsparcie.

8. Promowanie wzorców bezpiecznych zachowań w środowisku dzieci i młodzieży poprzez pogadanki, konkursy, spotkania z ludźmi, którzy wyszli z nałogu.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia:

1. Promowanie zdrowia, zdrowego stylu życia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Rozwój bazy rekreacyjnej dostępnej dla mieszkańców.
3. Zapewnienie mieszkańcom pełnego dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz w miarę możliwości ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów.
4. Zapewnienie opieki pielęgniarskiej w szkołach.
5. Rozszerzenie zakresu usług pielęgniarstwa środowiskowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2016-2021.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kultury, podmioty sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół i społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

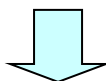
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,

- liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny,
- liczba szkoleń i projektów adresowanych do rodzin,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie,
- liczba interwencji przeprowadzonych w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego i punktu konsultacyjno-terapeutycznego,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,

---

CEL STRATEGICZNY 3.

Wsparcie osób starszych oraz niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.

Cele operacyjne:

1. **Wspieranie starzenia się w dobrym zdrowiu – organizacja czasu wolnego, usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.**
2. **Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Wspieranie starzenia się w dobrym zdrowiu – organizacja czasu wolnego, usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.

1. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
3. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Podjęcie działań w celu utworzenia Klubu Seniora.
5. Podjęcie działań w celu utworzenia Dziennego Domu Pobytu z przeznaczeniem dla osób starszych i niepełnosprawnych.
6. Podjęcie działań mających na celu utworzenie podmiotu ekonomii społecznej, który zająłby się przygotowywaniem i rozdysponowaniem posiłków dla osób starszych i niepełnosprawnych, którzy ze względu na sytuację rodzinną i materialną wymagają takiej formy wsparcia.
7. Zachęcanie osób starszych do zdrowszego trybu życia i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym.
8. Wspieranie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu osób starszych.
9. Podejmowanie współpracy z Kościołem oraz z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych.
10. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym poprzez organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
11. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie:

1. Ograniczanie skutków niepełnosprawności poprzez aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.
2. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym.
3. Monitorowanie sytuacji osób niepełnosprawnych w oparciu o dostępne informacje, jak i uwagi przekazywane przez organizacje skupiające osoby niepełnosprawne.

4. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach mających na celu zdobycie kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy.
5. Prowadzenie działań zmierzających do likwidacji barier ograniczających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej i w otoczeniu domowym.
6. Podejmowanie inicjatyw mających na celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym warunków uczestniczenia w życiu społecznym na równych prawach.
7. Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne, organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
8. Popularyzowanie wolontariatu na rzecz wspierania osób niepełnosprawnych w codziennym życiu.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2016-2021.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, podmioty sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

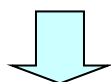
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością (w oparciu o dane GOPS-u oraz PCPR-u),
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,

- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

CEL STRATEGICZNY 4.

Dbłość o bezpieczeństwo mieszkańców gminy.

Cele operacyjne:

- 1. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.**
- 2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich:

1. Integracja i współdziałanie różnych podmiotów, instytucji i środowisk na rzecz poprawy bezpieczeństwa.
2. Realizacja działań, których celem jest uwrażliwianie na potrzebę wzajemnej ochrony mieszkańców przed przestępczością i pomagających unikać zagrożeń powodowanych przestępczością.
3. Monitorowanie środowiska szkolnego oraz podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie zachowań o charakterze patologicznym.
4. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych na temat przestępczości i jej skutków.

5. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg, budowę chodników i oświetlenia.
6. Podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym przez uprawnione służby w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez samorząd i mieszkańców.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym:

1. Uwrażliwianie rodziców i opiekunów uczniów na kwestie związane z prawidłowym i bezpiecznym zachowaniem się na terenie szkoły i w otoczeniu domowym.
2. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły.
3. Budowanie na terenie szkoły pozytywnych relacji z uczniami, dbałość o właściwy klimat umożliwiający rozwój inteligencji emocjonalnej uczniów i stworzenie przyjaznego środowiska szkolnego.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2016-2021.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, podmioty sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerzy w realizacji działań:

Policja, Straż Pożarna, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

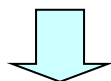
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw, w tym wśród nieletnich,

- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

CEL STRATEGICZNY 5.

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

- 1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwijanie infrastruktury socjalnej.**
- 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.**
- 3. Budowa dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Doskonalenie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwijanie infrastruktury socjalnej:

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zapewnienie niezbędnych środków na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Poprawa obsługi klientów pomocy społecznej poprzez dostosowanie struktury kadrowej, wyposażania technicznego i warunków lokalowych do bieżących potrzeb.
3. Rozwój usług elektronicznych.
4. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pracy na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia.
5. Zapewnienie mieszkańcom informacji o dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez zamieszczanie informacji dotyczących funkcjonowania pomocy społecznej na stronach internetowych oraz w postaci broszur i ulotek.

6. Wypracowanie platformy informacyjnej o dostępnych formach wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz ich rodzin jako elementu współpracy różnych podmiotów.
7. Podejmowanie działań promocyjnych mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej w środowisku lokalnym.
8. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego:

1. Inicjowanie działań zmierzających do szerszego włączenia się mieszkańców w życie społeczne gminy poprzez udział w istniejących organizacjach pozarządowych oraz zachęcanie do tworzenia nowych podmiotów trzeciego sektora.
2. Opracowywanie i realizowanie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
3. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Budowa dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.

1. Podejmowanie inicjatyw mających na celu utrzymywanie i wzmacnianie dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.
2. Poszerzenie dostępu informacyjnego do planowanych przez samorząd zamierzeń o charakterze gospodarczym i społecznym.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2016-2021.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy i wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba opracowanych i zrealizowanych projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, realizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba spotkań mieszkańców z władzami samorządowymi gminy.

3. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siennica na lata 2016-2021 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez Zespół Oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół Oceniający, w którego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych i przedstawiał ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie Wójtowi

i Radzie Gminy, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

4. PROGNOZA ZMIAN

Zmianą społeczną, jak definiuje to Piotr Sztompka, autor licznych opracowań z zakresu socjologii, skupiający swoje zainteresowania naukowe wokół zagadnień zmian społecznych oraz koncepcji systemu społecznego, jest „(...) różnica między stanem systemu społecznego (grupy, organizacji) w jednym momencie czasu i stanem tego samego systemu w innym momencie czasu”.¹

Realizacja działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań wypracowanych w niniejszym dokumencie powinna przyczynić się m.in. do:

- poprawy sytuacji rodzin i osób ubogich,
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa,
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych zawodowo,
- zmniejszenia skali zjawiska tzw. dziedziczenia bezrobocia,
- zwiększenia liczby miejsc pracy,
- zmniejszenia liczby osób bezrobotnych,
- eliminowania zjawiska dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy,
- wzrostu liczby podmiotów gospodarczych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,

---

¹ Piotr Sztompka, *Stawanie się społeczeństwa: pomiędzy strukturą a zmianą*, (w:) Joanna Kurczewska (red.), *Zmiana społeczna. Teoria i doświadczenia polskie*, Warszawa 1999, IFiS PAN, ss. 41-42.

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla rodzin,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zwiększenia szans edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- polepszenia dostępu do podstawowych usług zdrowotnych, jak również specjalistycznych usług medycznych,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,
- zwiększenia liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się do zasad zdrowego trybu życia,
- zapobiegania wykluczenia cyfrowego osób starszych,
- zwiększenia udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- uwrażliwienia społeczeństwa na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
- podniesienia jakości usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym,
- poprawy komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy uczniów w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zapobiegania patologiom wśród nieletnich,
- umocnienia współpracy sąsiedzkiej w walce z przestępczością,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze,
- podniesienia poziomu profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,

- podniesienia poziomu wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach.

5. RAMY FINANSOWE

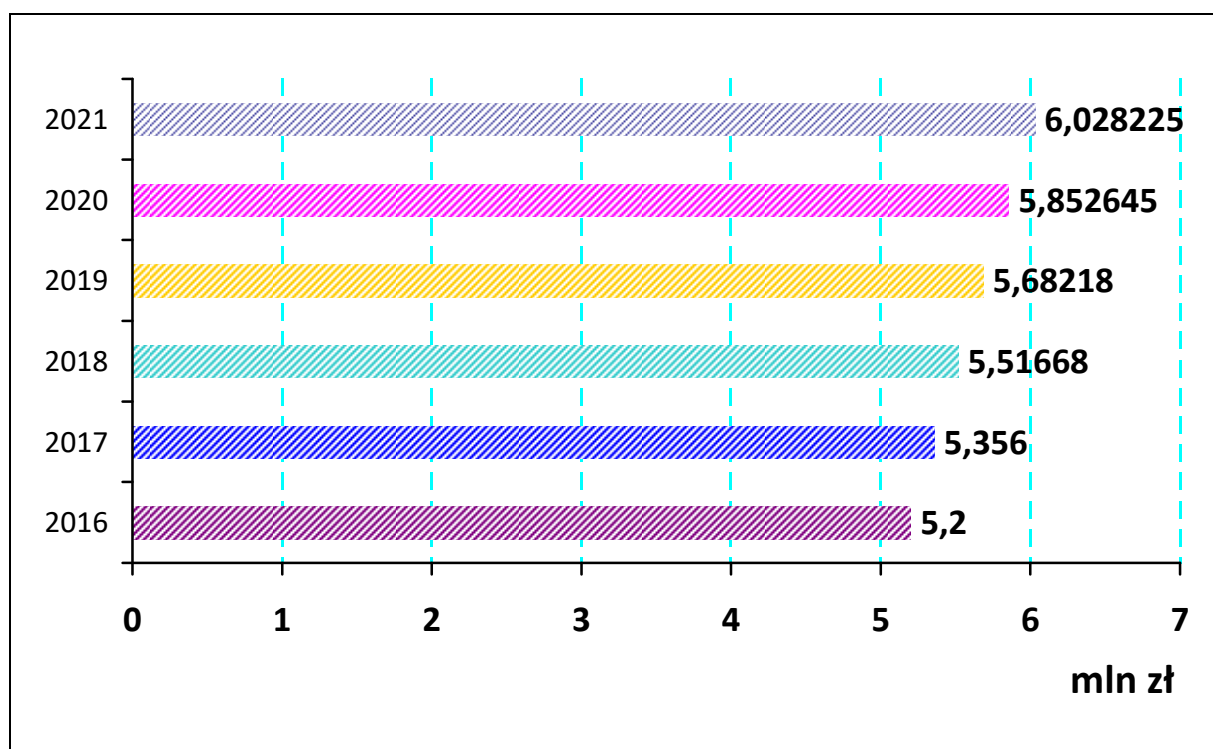
Ustawa o pomocy społecznej (art. 16b ust. 2 pkt 3 podpunkt c) nakłada obligatoryjny wymóg określenia ram finansowych strategii. Są one przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 45. Ramy finansowe realizacji strategii w latach 2016-2021

szacunkowa wielkość wydatków (w złotych) w latach:					
2016	2017	2018	2019	2020	2021
5 200 000	5 356 000	5 516 680	5 682 180	5 852 645	6 028 225

Poniżej przedstawiono wykres prezentujący skalę wydatków zaplanowanych w ramach finansowych strategii.

Wykres 18. Wielkość wydatków zaplanowanych na realizację zapisów strategii

6. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siennica będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego pozyskają i znajdą środki umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami.

6.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siennica na lata 2016-2021 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Gminny Program Wspierania Rodziny,
2. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
4. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
5. Wieloletni Program Osłonowy w Zakresie Dożywiania „Pomoc Gminy w Zakresie Dożywiania”,
6. Program współpracy gminy Siennica z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

6.2. PROJEKTY

Wpisujące się w zakres działań strategii projekty mogą być opracowywane i realizowane przez przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych działających w gminie. Projekty stanowią „bank pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe. Na etapie tworzenia dokumentu strategii zaplanowano do realizacji cztery projekty.

PROJEKT 1

„Infrastruktura bibliotek”

Wnioskodawca: Gminna Biblioteka Publiczna, ul. Latowicka 9, 05-332 Siennica.

Cel główny projektu: Wzmocnienie potencjału i roli bibliotek.

Cele szczegółowe projektu:

- Dostosowanie bazy infrastrukturalnej do zmieniających się potrzeb i standardów,
- Zwiększenie poziomu atrakcyjności usług bibliotecznych.

Miejsce realizacji projektu: Urząd Gminy w Siwnicy.

Beneficjenci projektu: Samorządowe Instytucje Kultury.

Partnerzy w realizacji projektu: Urząd Gminy w Siwnicy.

Czas realizacji projektu: 5 lat.

PROJEKT 2

„Rozwijanie kompetencji kluczowych poprzez organizację zajęć matematyczno-przyrodniczych oraz naukę języka angielskiego”

Wnioskodawca: Zespół Szkół im. Zawiszy Czarnego w Żakowie,
Żaków 48A, 05-332 Siennica.

Cel główny projektu: Podniesienie poziomu kształcenia.

Cele szczegółowe projektu:

- Rozwijanie umiejętności swobodnego komunikowania się w języku angielskim,
- Rozwijanie kompetencji matematyczno-przyrodniczych.

Miejsce realizacji projektu: Żaków.

Beneficjenci projektu: Uczniowie szkoły podstawowej oraz gimnazjaliści z Zespołu Szkół im. Zawiszy Czarnego.

Partnerzy w realizacji projektu:

- Uczelnie wyższe (m.in. UW),
- Szkoły językowe (m.in. SJO w Mińsku Mazowieckim).

Czas realizacji projektu: wrzesień 2015 – czerwiec 2016.

PROJEKT 3

„Wesołe wakacje” – półkolonie dla dzieci z Grzebowilka

Wnioskodawca: Stowarzyszenie Przyjaciół z Grzebowilka, ul. Mazowiecka 45,
05-332 Siennica.

Cel główny projektu: Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom, które nie wyjeżdżają na wakacje.

Cele szczegółowe projektu:

- Rozbudzenie w dzieciach chęci posiadania pasji, hobby,

- Integracja dzieci,
- Integracja dorosłych, rodziców przy realizacji projektu.

Miejsce realizacji projektu: Grzebowilk.

Beneficjenci projektu: Dzieci, głównie z Grzebowilka, w wieku 5-12 lat.

Partnerzy w realizacji projektu: Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Kazimierza Królewicza w Grzebowilku, OSP w Grzebowilku, lokalni przedsiębiorcy.

Czas realizacji projektu: 2 tygodnie w lipcu bądź w sierpniu.

PROJEKT 4

Zajęcia pozalekcyjne o charakterze sportowo-rekreacyjnym: „Zdrowie i sprawność fizyczna na co dzień”

Wnioskodawca: Uczniowski Klub Sportowy „Berek”,
Żaków 48A, 05-332 Siennica.

Cel główny projektu: Rozwijanie zainteresowań aktywnością fizyczną i kształtowanie nawyku czynnego wypoczynku.

Cele szczegółowe projektu:

- Rozbudzanie zainteresowań aktywnością ruchową,
- Motywowanie do aktywności fizycznej,
- Nabywanie umiejętności sportowych,
- Aktywna turystyka,
- Poznawanie ciekawych zakątków naszego kraju.

Miejsce realizacji projektu: Zespół Szkół im. Zawiszy Czarnego w Żakowie.

Beneficjenci projektu: UKS „Berek” Żaków.

Partnerzy w realizacji projektu:

- Firma przewozowa,
- Pensjonaty,
- Przewodnicy.

Czas realizacji projektu: Rok szkolny 2016/2017.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Siennica na lata 2016-2021 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących na terenie gminy, jak i tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii	5
Diagram 2. Obszary analizy SWOT	70

Tabele

Tabela 1. Ludność gminy w latach 2012-2014	18
Tabela 2. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2012-2014	18
Tabela 3. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2012-2014	18
Tabela 4. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012-2014	19
Tabela 5. Infrastruktura techniczna w gminie w 2014 roku	20
Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki	21
Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2012-2014	22
Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe będące w posiadaniu gminy w latach 2012-2014	22
Tabela 9. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014	23
Tabela 10. Placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego w gminie w roku szkolnym 2014/2015	24
Tabela 11. Placówki kultury w gminie w 2014 roku	26
Tabela 12. Przychodnie i apteki w gminie w 2014 r.	27
Tabela 13. Przestępstwa popełnione w gminie w 2014 roku	31
Tabela 14. Stan zatrudnienia w GOPS-ie na koniec 2014 roku oraz potrzeby w tym zakresie	33
Tabela 15. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2014 roku	33
Tabela 16. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy	35
Tabela 17. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014	35
Tabela 18. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2014 roku	36
Tabela 19. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2014 roku	36
Tabela 20. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014	37
Tabela 21. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2012-2014	38
Tabela 22. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2012-2014	39
Tabela 23. Wielkość wydatków na świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014	39
Tabela 24. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w 2012 r.	39
Tabela 25. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w 2013 r.	40
Tabela 26. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w 2014 r.	41
Tabela 27. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2012-2014	41
Tabela 28. Działalność PCPR-u w zakresie pieczy zastępczej w odniesieniu do ludności gminy w latach 2012-2014	42
Tabela 29. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2014 roku	43
Tabela 30. Organizacje pozarządowe w gminie w 2014 roku	44
Tabela 31. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2012-2014	48
Tabela 32. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2012-2014	48
Tabela 33. Bezrobotni w gminie na koniec 2014 roku według wieku, czasu pozostawiania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia	49
Tabela 34. Pomoc społeczna przyznana w gminie z powodu bezdomności w latach 2012-2014	51
Tabela 36. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2012-2014	51
Tabela 37. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w latach 2012-2014	52
Tabela 38. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2012-2014	54
Tabela 39. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2012-2014	54
Tabela 40. Nieakceptowalne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy	60

Tabela 41. Mieszkańcy gminy w wieku poprodukcyjnym w latach 2012-2014	64
Tabela 42. Usługi opiekuńcze przyznane przez GOPS w latach 2012-2014	65
Tabela 43. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2012-2014	67
Tabela 44. Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2012-2014.....	67
Tabela 44. Wsparcie udzielone przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2012-2014	68
Tabela 45. Ramy finansowe realizacji strategii w latach 2016-2021	101

Wykresy

Wykres 1. Jaka jest według Pani/Pana oferta edukacyjna szkół w gminie?	24
Wykres 2. Jak Pani/Pan ocenia stan bazy dydaktycznej i infrastruktury szkół w gminie?	25
Wykres 3. Czy oferta w zakresie opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?.....	25
Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana oferta kulturalna w gminie?.....	26
Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia funkcjonowanie ochrony zdrowia w gminie?	27
Wykres 6. Jaka jest według Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?.....	29
Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?.....	32
Wykres 8. Jakie problemy najbardziej uwidaczniają się w gminie?	45
Wykres 9. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?	46
Wykres 10. W jakim obszarze oferta pomocy świadczonej w gminie jest najbardziej niezadowolająca?	47
Wykres 11. Czy postrzega Pani/Pan istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn jako problem społeczny?	55
Wykres 12. Kto jest bardziej zagrożony problemem nierówności szans kobiet i mężczyzn w gminie?	56
Wykres 13. Jakie grupy mieszkańców gminy są zagrożone dyskryminacją ze względu na płeć?.....	57
Wykres 14. Jeśli dyskryminacja ze względu na płeć jest problemem w gminie, jaka jest jego skala?.....	58
Wykres 15. Jak Pani/Pan ocenia działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?	63
Wykres 16. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	66
Wykres 17. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania na rzecz osób niepełnosprawnych?	69
Wykres 18. Wielkość wydatków zaplanowanych na realizację zapisów strategii	101